

KATEDRA, YU ISSN 0022-9296

Stev. 11-12

KONGRESI AKCIJE! !

...Imeli smo in
imamo
revolucionarje,
imeli jih
bomo!

Ustvarjalni
doprinosi
slehernega
našega občana
v družbeni
akciji je

temeljna naloga
samoupravnega
socializma, kjer

mora
postati človek
fenomen
neprecenljivih
vrednot in

zato

neposredno

angažiran v

vseh oblikah

družbene

delitve dela in

odločanja o

rezultatih tega

dela.

Kongresi akcije

morajo

prispevati k

temu, da

človeka

vključimo v

družbeni

napredek in

obrtno še

hitreje kot

doslej hrbet

proti

zaostalosti.

Za napredek je

potrebno delati z

zavestjo, pa

tudi s srcem, krvjo in

panosom! Nosilec

revolucije je vedno bila mladina!

DELATI DRUGAČE

Akcija, ki so jo izvedli predstavniki aktiva ZK in predsedstva domske skupnosti v januarju, je pokazala, koliko „ponarejevalcev“, je do takrat stanovalo v študentskih domovih. Kljub temu da je bila akcija dobro zastavljena in je zadovoljivo uspela, pa vendarle stanujejo v SD še nekateri, ki verjetno ne sodijo več v študentske sobe. Zato bi nekaj podobnega bilo potrebno verjetno še storiti.

Lahko trdimo, da je aktiv študentov ZK v SD naredil v zadnjem obdobju veliko. Tako je na zadnjih sejah aktiva študentov ZK bilo veliko govora o smotnosti občudijskih dejavnosti v SD, kjer se stanje neprestano izboljšuje in je v zadnjem času doseglo pomembno mesto v študentski aktivnosti. TTKo delujejo med ostalim: jugo-kai klub, radioamaterski klub, prireajo izlete, organizirajo filmske predstave, zabavne prireditve... Koncept občudijskih dejavnosti pa vendarle premalo zajema izobraževalno, predvsem kreativno dejavnost študentov. V bodoče je potrebno bolj načrtno razvijati občudijske dejavnosti na celotni univerzi; predvsem je premalo koordinacije. Ponovno, kot že mnogokrat doslej, so krivci vsega nerešenega v veliki meri prav **PREMALO AKTIVNI ŠTUDENTJE**, zato je potrebno v prihodnje še temeljiteje obravnavati (ugrizniti v) občudijske aktivnosti.

Informiranje v SD je pomanjkljivo posebno še sedaj, ko glasilo Informator ne izhaja. Glede SLO so menili, da je bilo doslej premalo storjenega in je potrebno to v sedanjem trenutku takoj izboljšati, zlasti ker to zahteva regionalni položaj Maribora. Zaključek razprave se je nanašal na servisno službo, katera doslej ni zadovoljivo opravljala svoje vloge, zaradi česar je prihajalo do nepravilnih popravil.

Študentje so predlagali, da je nujno potrebno vpeljati za delo v SD tudi študenta – pomočnika direktorja.

Sestavili so anketo o ustreznosti prehrane v študentski restavraciji, ki bo služila za globalno analizo stanja v študentski prehrani.

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI SLOVENIJE

LETNIK XVIII ŠT. 12-13 11.V. 1978 CENA 3 DIN

IZDAJA: Univerzitetna konferenca ZSM Slovenije na mariborski univerzi

IZDAJATELJSKI SVET: Boris Sovič, Marjan Pungartnik, Marjan Fekonja, Marija Debelak, Lujo Polanec, Miroslava Geč-Korošec, Franci Kržan, Vladimir Sruk, Franci Pivec

PREDSEDNIK: Črtomir Stropnik

UREDNIŠKI ODBOR: Jasna Arko, Darko Rus, Jože Šubic,

Edi Korat

UREDNIKI: Sonja Ploj (politika in gospodarstvo), Danila Orešek

(kultura), Goran Devide (likovnost in fotografija).

TEHNIČNI UREDNIK: Marjan Hanl

ODGOVORNI UREDNIK: Brane Srčnik

GLAVNI UREDNIK: Franci Bračko

SEKRETARKA UREDNIŠTVA: Zala Sonjak

LEKTURA: Alenka Filipančič

DISTRIBUCIJA: Vili Porčnik

SOFINANCERJI: Publikacija izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon (062) 22-004

ŽIRO RAČUN: 51800-678-81846

ROKOPISI: Rokopise sprejema uredništvo do 20. v mesecu.

Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.

IZHAJANJE: Časopis izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3,00 din,

letna naročnina 40,00 din, za združeno delo in institucije 60,00 din.

TISK: ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

z vso grenkobo in protestom

POSVEČAM

zelo odvrtnemu bivšemu kolegu

V mojem slovarju tujk se besedi „idol“ in „idiot“ nahajata na isti strani. To je ena od zvez med njima, ni pa edina.

F. Bacon je razlikoval štiri idole, pa ni bil idiot. Župnik v bližnji cerkvi pozna le enega. Tudi on ni idiot. Bacon je živel davno in empirično; župnik živi danes in iluzorno.

Moj bivši, zopni kolega živi danes. Včasih omenja materializem (kadar gre za denar), včasih revolucijo (misli seksualno)... Idolov ima na kupe. Mednje je uspel vrniti celo samega sebe. Za prva dva sem dejal, da nista idiota, česar pa za tretjega ne bi mogel trditi.

Najprej se je navduševal nad Beatli. Nosil je dolge lase in brado. Potem so Beatli postali klasika.

Takoj se je ostrigel a la Valentino. (Ni mu bilo treba uporabljati briljantine: lase je imel zlepljene še iz obdobja klasike.)

Nekoč je v Tempu prebral, da je „Katalinski u sred New Yorka jeo srpski pasulj“, pa je potem ves teden smrdel po fižolu. Potem je ugotovil, da Čosič ob nedeljah nič ne dela, zato je vsem svojim nedelovnim dnevom dodal še nedeljo. Tako je živel in si ustvarjal nove in nove idole ter upal, da bo nekoč tudi sam iz idiota postal idol – vsaj majhen, skromen idoleček za najozje prijatelje. Na srečo mu ni uspelo. Še danes se lahko pogleda v ogledalo in vidi le sliko malega, nekoristnega mediokriteta in v svoj (pa tudi naš) ponos ugotovi, da pripada le maloštevilnemu delu mlade generacije.

Pred kratkim sem ga srečal v Bistroju. Spet nosi dolge lase. Oblečen v cape po zadnji (ne)modi: zguljene kavbojke in stara srajca. Na rokavu se pod ameriško zastavo košati napis: US ARMY. Gledam njegovo roko. Spomnim se izžete, skoraj do smrti izstradane vietnamske starke, kako jo posiljujejo vojaki, ki jim na rokavju piše: US ARMY. Spomnim se dolgega noža, zasajenega v trebuh noseče žene, v njeno nerojeno dete. Roka, ki je zasadila nož, nosi napis: US ARMY. Gledam njegovo roko in slike se vrstijo: napalm, šola, nož, otrok, bojni strupi... US ARMY.

(Karkoli bi napisali, ne bi niti približno izrazilo občutkov, bolje bo, da molčim. Če ga kdaj srečate, boste morda sami začutili gnus, odpor... — morda še kaj hujšega.)

To srečanje me je pripravilo do tega, da sem si malo bolje ogledal obleko svojih vrstnikov. Normalna obleka sploh ni opazna, toda tiste „nobel“ krpe kar lepijo poglede. Videl sem sliko Che Guevare, preko obraza pa mu je pisalo „Bijelo dugme“.

Vidim srajce z ameriški, nemškimi in mnogimi drugimi zastavami. Naše seveda ni nikjer!

Vidim embleme vseh mogočih tujih univerz, od Kentuckyja do Sorbonne. Naše univerze so naše, kako naj bi bili torej ponosni nanjel?

„Poljubi me!“, kako silno prostaško to zveni!

„Kiss me!“, to je ljupko, moderno in tako romantično!

Nikjer nisem opazil oznak naše vojske. Je morda US ARMY boljša od naše JLA ???!!!

Moja generacija!

Kriva sil Vsi vi, ki se kitite in ovešate z raznoraznimi „okraski“, zraven pa sploh na nič ne pomislite (morda pa se motim?!).

Del krivde pa nosi tudi starejša generacija.

Napaka je očitna, krivci bolj ali manj znani.

Se bo končno le našel kdo in sestavil obtožnico?

i. soče

VAŠ ODZIV:

NOVA PROIZVODNA DVORANA ZA PROIZVODNJO SVETILK

Najstarejši član kolektiva Elektrokovine iz Maribora je položil temeljni kamen pri izgradnji nove proizvodne dvorane, ki bo namenjena za proizvodnjo svetilk. Slovesnost pomeni tako pričetek praznovanja tridesete obletnice ustanovitve delovne organizacije Elektrokovine.

Nova proizvodna dvorana, ta bo zgrajena na zemljišču Elektrokovine v sestavu drugih proizvodnih dvoran, bo imela 7000 kvadratnih metrov površine in bo veljala skupaj z opremo 80 milijonov dinarjev. Sicer pa je to največja investicijska naložba Elektrokovine v letošnjem letu. Dvorana bo predvidoma zgrajena do novembra letos, v proizvodne namene pa izročena pričetkom prihodnjega leta.

Poleg te investicije bo Elektrokovina vložila del sredstev v izgradnjo proizvodnih dvoran v svojih obratih v Ptuj in v Ljutomeru. Znatna sredstva pa bodo vložena v izgradnjo infrastrukture na sedanjem prostoru, z opremo vredno skupaj okrog 40 milijonov.

Srečko Logar

TOV. LOGARJU V ODGOVOR:

Lepo, da ste se oglasili s prispevkom. Čeprav ni naš namen v objavljanju vseh informacij in vesti smo napravili tokrat izjemo vendar ta izjema verjetno ne bo preveč dobrodošla med študenti in ostalo mladino, ki želijo informacije s področja svojega življenja, takšno vest pa naj bi raje priobčili v splošnem dnevnem informativnem mediju (Delo, Večer, radio, TV...), ali pa v internih glasilih OZD Elektrokovina in SOZD ELKOM, pa morda še kje.

Kot povedano je vest prišla v objavo izjemoma, zato, da tov. Logarja opozorimo, kako smo pričakovali od njega kot vidnega aktivista in urednika kvalitetnega glasila v združenem delu (INFORMACIJE SOZD ELKOM) nekaj bolj inventivnega, izvirnega in razmišljujočega namesto posredovanja informacij za vsakdanjo rabo.

Pa še nekaj želim povdariti: tov. Srečko Logar je eden redkih, katerih mesto ni v univerzitetnem prostoru, pa kljub temu sodeluje s prispevki v našem glasilu. Zato mu verjetno takšno vest lažje oprostimo!

odgovorni urednik Brane Srčnik

O ULTRALEVIČARSTVU IN ANARHIZMU

Ocena skrajne levice in anarhizma ni stvar kabinetskega študija nekega „fenomena“, kot delajo marsikdaj družboslovci, temveč stvar marksistične kritike. To pa pomeni, da moramo iz ideoloških nasprotij izluščiti stvarna protislovja, videti stvarna družbena gonila in ne le njihove fantomske slike. Zgodovinske dinamike namreč ne moremo zvesti na eno samo linijo, ker se s tem odrekamo materialističnemu pojmovanju zgodovine kot protislovnega toka iz sebe. Njegovo središče je komunistično gibanje kot revolucionarno gibanje proletariata, v času gibajoča se točka, h kateri težijo vsa napredna politična in socialna gibanja. To je njihovo realno obstoječe merilo.

Meščanski svet je priznal levičarstvo kot realno silo, priznati pa jo je moral, ker jo producira iz sebe. Za njeno eksplozivno in protiinstitucionalno naravo je v meščanskem svetu v precejšnji meri kriva sektaška politika komunističnih strank, ki se še niso otresele stalinističnega konformizma. Vsako komunistično stranko moramo namreč iz političnega formalizma razvezati v gibanje proletariata, v njih moramo iskati uresničitve revolucionarnih ciljev, ne le prehodne programske formulacije. Najrazvitejše meščanske družbe (ZDA, ZRN, Japonska itd.) so nasilno odstranile vsak izrazitejši poskus revolucionarne organizacije proletariata, ideologija tega nasilja pa je samovšečno razpredanje misli o tako imenovani postindustrijski družbi. Radikalizacija proletariata v teh družbah (ki so vrhovi svetovne eksploatacije) sovpada z rastočo krizo svetovnega sistema eksploatacije. Kot uvod v to krizo je nastopilo gibanje nove levice (new left) in kasnejša množična gibanja. Toda to je le uvod v krizo in ne že kriza sama. Novi levici pred letom 1968 se lahko zahvalimo za prodorne kritike politične ekonomije — v ta čas spada tudi afirmacija marksistične kritike politične ekonomije v deželah, ki so bile do nedavnega bele lise (ZDA in Anglija). Navidezno spontani izbruh gibanj v letu 1968 (navidezen spontani: pravim zato, ker je imel globoke korenine v družbeni nujnosti) je treba jemati bolj kot kotel, v katerem so se stopile in pomešale vse dotedanje tako zagotovo vzpostavljene linije. Kritični moment tega izbruha pa je, kot sem že prej rekel, položaj komunističnega gibanja v njih. Iz tega kotla, o tem ne smemo biti naivni, se je razvil cel spekter političnih smeri — od desnice, ki jo predstavljajo neofašistične grupacije, nirvanizem — religiozno obarvana gibanja socialnega eskapizma, konformisti s svojo filozofijo razočaranja itd. — do levice. Določeni del levice je odgovoril na nasilje vladajočega sloja z lastnim nasiljem, vendar je v univerzitetnih getih hitro izgubil razredno perspektivo. Zarotništvo je namreč najbolj učinkovito politično orodje desnice, tako rekoč izključni privilegij desnice, zato se ne smemo čuditi, če se je skrajna desnica vtihotapila v vrste neizkušanih, amaterskih zarotnikov. Pravo orožje levice je namreč v avtonomnem delavskem gibanju, katerega del je tudi oborožena vstaja v obliki prevzemanja oblasti in obramba proti desničarskemu terorju. V

merjenju delovanja tako imenovane skrajne levice radi pozabljamo, da je iniciator nasilja desnica in da današnji politični tokovi v meščanskih družbah najjasneje potrjujejo Leninovo trditev, da je meščanska demokracija permanentna državljanska vojna.

V današnjih meščanskih družbah je inteligenca, ki je odločilno povezana z univerzitetnim študijem, prizadeta v enaki meri kot delavski razred. Posebnost njenega odpora je to, da noče sprejemati vloge vladajočega razreda v totalitarnem sistemu. To vlogo narekuje položaj dejavnosti inteligence v družbenem sistemu: odtujene znanosti, umetnosti itd. Sloj znanstvenikov, ki jim polo-

žaj odreka sleherno individualno odgovornost, je silno narasel. Enako kot je vladajoči razred v najrazvitejših deželah obglavil delavsko gibanje njene avantgarde, tako hoče obglaviti tudi inteligenco, ki je realizirala svoj privilegij izobrazbe. V totalitarnem sistemu, ki je svojo ideologijo izdelal v raznih sistemskih teorijah, je kritični intelektualčec, ki se zaveda posledic svoje odtujene dejavnosti, postal nevaren in nezaželen. Danes je očitno, da je hrup, s katerim je birokracija odgovorila gibanjem iz leta 1968, sorazmeren z občutljivostjo njenega celovitega produkcijskega načina. Humanizem (raznolik in protisloven v enaki meri kot sama socialna gibanja) je kot materialna sila ogrozil

slepo mašinerijo kapitalističnega produkcijskega načina, čas pa je, da ta humanizem dobi tudi svoje noge oziroma da noge prepoznajo v tem upornem humanizmu del sebe (to prepoznavanje je — proletarska, marksistična kritika levičarstva). Z rastočo krizo kapitalizma je to prepoznavanje zgodovinsko nujno.

Govoriti o levičarstvu v naši družbi pomeni govoriti o dinamiki graditve socialistične družbe. Dejansko je v naši družbi dominantni faktor komunistično gibanje in se pojavlja levičarstvo bolj ali manj kot obrobni pojav. Ne moremo zanikati, da leto 1968 ni bilo tudi za našo družbo krizno obdobje v ekonomskem, socialnem in političnem smislu. Bil je čas zorenja novih tokov, ki so se kasneje izrazili v odločilnih spremembah ekonomskega in političnega sistema. V komunističnem gibanju na univerzah je vse bolj dozorevalo spoznanje, da je samoupravljanje tista „radikalna kritika vsega obstoječega“, ki je sposobna ukinjati zastarele in odtujene politične ter družbene oblike. V komunističnem gibanju, to poudarjam, ker so se pojavljale tudi tendence, ki so izhajale iz dejstva, da so ostale univerze v večini prostor za promocijo premoženjskih slojev. Pomembno je, da je predstavljalo angažiranje v teh gibanjih za mnoge prvo angažiranje. Mnogi so se prav v njih prvič soočili z marksizmom, ki ga je univerzitetni študij takrat tako zanemarjal. V naših razmerah se je vprašanje levičarstva razreševalo po najbolj naravni poti: v reševanju osrednjih problemov družbe. Z uvajanjem neposredne demokracije je Zveza komunistov rešila tudi vprašanje, ki so ga nekatere nazadnjaške sile od odpora zoper okostenelost univerzitetnih institucij hotele razviti v „princip“, namreč spontanost. Vprašanja univerze so namreč razrešljiva samo s celotno družbeno spremembo, ne pa z malimi reformami na sami univerzi. Samoupravljanje izmika tla levičarstvu in je kritika samega levičarstva. Bilo pa bi jalovo trditi, da se protislovja ne porajajo tudi v naši družbi in da ta protislovja niso izražena v kritiki. Verjetno ne gre za kritiko kot ljudsko zdravje, za golo spopadanje interesov, temveč za marksistično kritiko. Za proletarsko revolucijo postaja radikalna kritika vsega obstoječega osrednja ustanova, kajti sama proletarska revolucija je ta radikalna kritika vsega obstoječega.

Socialnim in političnim gibanjem na univerzi je potrebno posvetiti pozornost. Tudi današnje stanje ne smemo jemati za nevprašljivo. Nacionalizem in v nirvanizem preoblečeni klerikalizem nista povsem nedolžna indikatorja. Gre za dopolnjujočo se rešitev iz obstoječega stanja: za jačanje komunističnega jedra na univerzi in za jačanje marksizma. Prva je socialistična preobrazba univerze, druga pa je zahteva, da se marksizem iz predavani spremeni v angažma. S spreminjanjem dejanskih razmer smo šele sposobni dojeti racionalno jedro vsakega idejnega gibanja, ne pa z mlatenjem po ideoloških sencah. Edino to je dostojno komunističnega angažiranja in marksizma.

MPUNGI

Eden izmed ključnih problemov, za katerega moramo v odnosu na vse družbene spremembe v naši družbi najti ustrezne rešitve pri nadaljnji graditvi političnega sistema, je položaj, vloga in način delovanja idejnih in političnih sil socializma, se pravi tistih sil, ki jih imenujemo subjektivni dejavnik ali faktor socialistične revolucije.

To pa ne pomeni, da bi šlo za načelne ali temeljne spremembe vloge socialističnih sil v naši samoupravni družbi, ki je že zdavnaj določena v našem družbenem sistemu in z ustavo 1974 ponovno samo potrjena, ampak gre za dograjevanje in prilagajanje v organizacijskem in metodološkem smislu, da bi se kar najbolj

jalno silo družbe, ki se mora svobodno in v polni meri izraziti, razumemo kot subjektivni faktor socialistične družbe.

Ustava leta 1974 je dejansko formalno-pravno vključila družbenopolitične organizacije v politični sistem kot sestavni del delegatskega sistema, kar terja tudi potrebo, da se družbenopolitične organizacije nenehno metodološko, organizacijsko in vsebinsko prilagajajo, da bi čim boljše in pristnejše uresničevale v vsakodnevni družbeni praksi, na vseh področjih in ravneh, z ustavo opredeljeno vlogo v delegatskem sistemu. To pomeni, da ni v naši družbi resnega družbenega vprašanja, za katerega se naj ne bi izrekle in

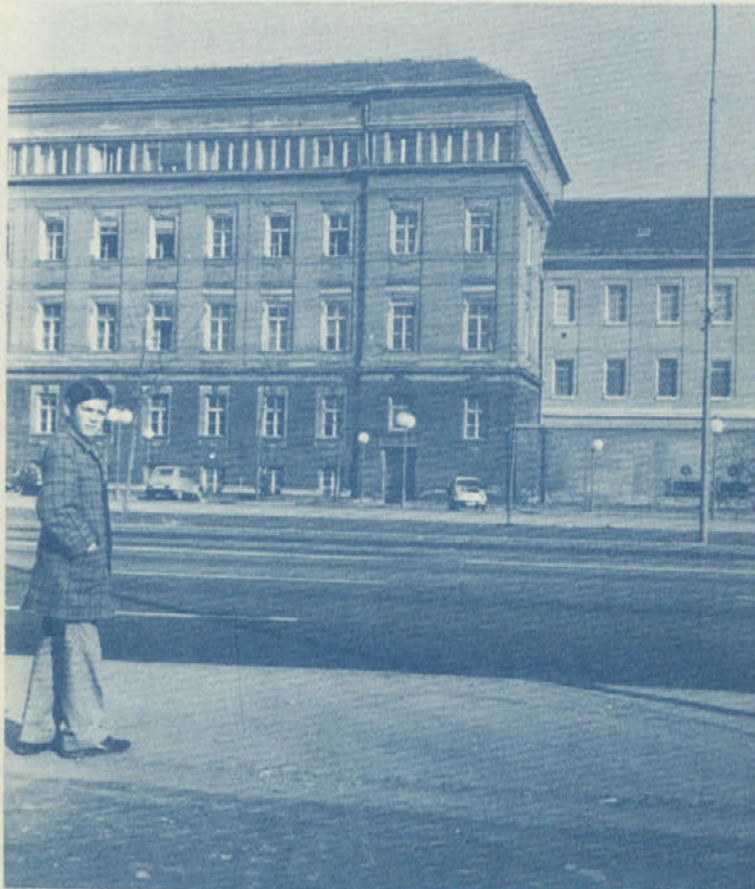
članov ter najširših socialističnih družbenih sil ni dobila tistega položaja in vloge v naši družbi, kot bi jo takšna organizacija zaradi demokratičnega razvoja našega sistema morala že imeti.

V družbeni praksi, v zadnjem času sicer vse manj, imamo primere, da je SZDL celo izrinjena s položaja, ki ga je z narodnoosvobodilno revolucijo dobila v naši družbi, kar objektivno pomeni slabitev povezanosti SZDL z ZK in drugih družbenopolitičnih organizacij z vsakodnevnimi interesi delovnih ljudi in občanov. Takšno stanje ima svoje izvore v nepravilnem odnosu članov ZK in forumov ZK do SZDL, ker imamo celo primere podcenjevanja družbene vloge SZDL in

in na enak način razpravljamo v različnih DPO in drugih organizacijah. Zato so naši sestanki, seje, resolucije, sklepi, stališča, priporočila itd. neučinkoviti in neplodni. Marsikje in za marsikatero družbeno akcijo smo organizirani neracionalno, neučinkovito, premalo smo konkretni in akcijski, kar vse vodi k pasivizaciji ZK in drugih DPO, skratka socialističnih sil, in kar tudi onemogoča ZK, da bi se mogla v okviru SZDL demokratično povezovati z najširšimi socialističnimi silami naše družbe.

Akcijske sposobnosti in učinkovitosti SZDL pa ne moremo doseči brez ustrezne aktivnosti članstva ZK v vseh oblikah delovanja SZDL kot enotne fronte in ne samo forumov.

SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNEGA LJUDSTVA KOT DEMOKRATIČNA USTVARJALNA SILA DELEGATSKEGA SISTEMA

mogla uresničevati njihova vloga v političnem sistemu samoupravljanja, kakršnega gradimo, temeljčega na delegatskih razmerjih.

Tovariš Kardelj v svoji študiji „Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja“ poudarja, da je treba s subjektivnim faktorjem družbe razumeti zvezo komunistov in druge družbenopolitične organizacije, družbene organizacije in društva, državne organe, znanost in strokovne službe ter vse druge organizirane dejavnike idejnega, političnega, strokovnega, materialnega, znanstvenega in kulturnega ustvarjanja. Pod subjektivnim dejavnikom je pojmovati tudi spontano socialistično zavest, iniciativo in akcijo najširših množic družbe kot izraz elementarnih družbenih hotenj delovnega človeka in njegovih izkušenj. To torej pomeni, da vso socialistično in demokratično ustvar-

opredelile družbenopolitične organizacije. Gre pa za to, kako naj Zveza komunistov in druge družbenopolitične organizacije na čelu z ZK, bodisi vsaka zase ali vse skupaj, združene v SZDL kot enotni fronti vseh organiziranih socialističnih sil, obravnavajo družbena vprašanja.

V nadaljevanju tega prispevka bomo obravnavali socialistično zvezo delavskega ljudstva kot demokratično ustvarjalno silo delegatskega sistema, kot enotno fronto vseh organiziranih socialističnih sil.

Tovariš Kardelj v omenjeni študiji poudarja, da moramo posvetiti izredno pozornost pri nadaljnji graditvi političnega sistema pri nas krepitvi demokratične vloge SZDL v našem političnem sistemu, in to predvsem zaradi tega, ker še ta velika socialistična, demokratična in odprta organizacija množic delovnih ljudi in ob-

nalog, ki jih ima ZK do te organizacije in njene vloge in nalog, ustavno in statutarno opredeljenih.

Naletimo še tudi na takšna pojmovanja vloge SZDL in drugih DPO, kot da je njihova vloga transmissijska in da je zato dovolj, če mobiliziramo ljudi prek forumskega delovanja ZK za realizacijo stališč in sklepov ZK in državnih organov, na kar opozarja tov. Kardelj. Takšno stanje in stališča seveda niso prevladujoči, pa vendar tam, kjer je takšno stanje, le-to vodi do tega, da forumi ZK rešujejo vse preveč družbene probleme, ki bi jih bilo treba demokratično in skupaj z drugimi DPO reševati v okviru SZDL, s posebnim poudarkom na temeljni ravni in ne torej samo ali predvsem v forumih DPO, da bi se ZK in druge DPO stalno in v akciji povezovale z delovnimi množicami.

V naši družbenopolitični praksi postaja zelo resno vprašanje paralelizma, se pravi, da o istih vprašanjih

Nismo še odpravili prakse forumskega delovanja SZDL, tako kot tudi ne drugih subjektov. Še vedno pomembnejše akcije peljemo preko vodstev ZK in drugih DPO, premalokrat pa je praksa, da bi takšne akcije široko organizirali in vanje vključili široke množice delovnih ljudi in občanov.

Tovariš Kardelj poudarja, da je vsestranska aktivnost ZK v SZDL, v demokratičnem sodelovanju z vsemi organiziranimi socialističnimi silami in fronto eno izmed najvažnejših področij in oblik uresničevanja procesov demokratizacije ZK in njene stalne povezanosti z delovnimi ljudmi.

Pomemben del odgovornosti za takšno stanje pa imajo tudi vodstva SZDL, saj obstaja še tendenca, naj bodo to samostojna politična vodstva, ne pa aktivni usklajevalci demokratičnega sodelovanja in aktivnosti vseh socialističnih sil, orga-

niziranih in povezanih v SZDL.

Kljub frontno sestavljenim vodstvom SZDL in drugih teles ter široki kadrovski bazi je še vedno prepogosta praksa, da deluje ozek krog aktivistov SZDL. Vse prepočasno širimo krog aktivistov in nosilcev družbenih funkcij.

Slabost v delovanju SZDL je tudi v tem, da je še vedno premalo pobud iz temeljnih ravni — baze, pa zato tečejo akcije prepogosto od višjih ali širših vodstev SZDL k temeljni ravni ali k bazi ali od vodstev ZK in oblasti k ali v SZDL, kar je v globokem navzkrižju s temeljni delegatskih odnosov pri nas.

Omenili smo že, da imamo formalno podane pogoje za frontno

kakor tudi z znanostjo in strokovnimi službami, spremljati družbeno problematiko delegacij in delegatsko konstituiranih teles kakor tudi SIS in na tej osnovi organizirati demokratično razpravo o konkretnih in perečih vprašanih ob aktivni udeležbi vseh zainteresiranih družbenih dejavnikov.

Čimprej moramo opustiti prakso, da o pomembnih, če ne o vseh družbenih problemih razpravljajo in zavzemajo stališča oziroma sklepe predsedstva ali celo izvršni odbori konference SZDL ali druge neformalne skupine — politični aktivisti. Razvijati in poglobljati moramo neposredne oblike političnega organiziranja in razpravljanja v SZDL, kot

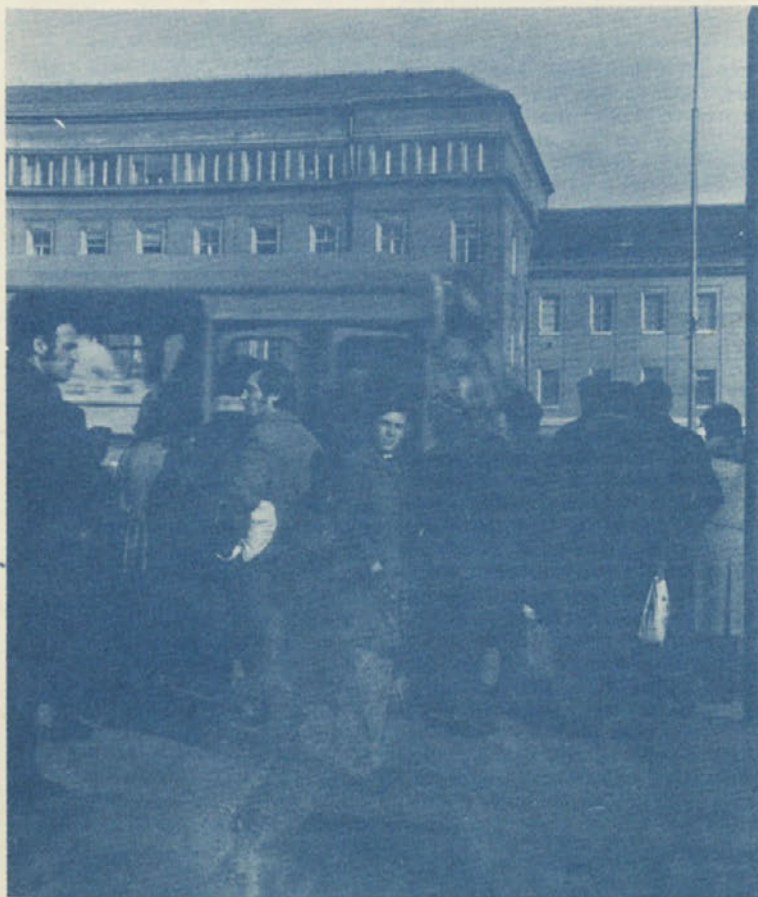
terja, da v vsaki sredini preučimo položaj in vlogo SZDL v tem sistemu, kakor tudi odgovornost ZK ter drugih DPO in družbenih organizacij, da bi SZDL resnično lahko uresničevala svoje funkcije in naloge, kot so ji opredeljene.

Socialistična zveza bo lahko omogočala demokratično odločanje skupnih interesov in skupno politiko samoupravljalcev in družbe, če se bo razvijala kot najširša osnova in oblika samoupravljanja delovnih ljudi in občanov, ki v razmerah socialističnega samoupravljanja in samoupravne demokracije uresničujejo svoje družbene interese.

Frontno vlogo SZDL moramo pojmovati v družbeni praksi kot obli-

koncentracije oziroma sinteze tistih političnih interesov, ki se izražajo v samoupravnih skupnostih, delegatsko konstituiranih skupščinah in drugih asociacijah, kot oblika ali del njihovih samoupravnih interesov.

SZDL predstavlja tudi zborna mesto, kot pravi tov. Kardelj, kjer se bodo delovni ljudje in občani, vse DPO z ZK na čelu in vse organizirane socialistične sile demokratično povezovala ter idejnopolitično poenotile in usklajevale v skupni akciji, in to znotraj SZDL kakor tudi zunaj nje. Zato morajo biti vodilni organi SZDL usklajevalec med vsemi subjekti, združenimi v SZDL, in ne politična vodstva v tem smislu, da bodo sprejemala sklepe, obvezne

delovanje SZDL in njenih forumov ter delovnih teles, saj so vsa frontno sestavljena. Vendar še vsi deli te fronte niso tudi sami ustrezno organizirani in usposobljeni, da bi zagotavljali uresničevanje frontne vloge SZDL. To velja tudi za vodilne strukture.

V socialistični zvezi smo še preveč splošni, premalo konkretni, preveč je rutinerstva in premalo skladnosti v akcijah. Socialistična zveza še ni povsod ustrezno kadrovska, materialno in prostorsko usposobljena za naloge, ki se vsakodnevno postavljajo pred njo; zlasti še v zvezi s funkcioniranjem delegatskega sistema in drugih nalog s področja skupščinskega sistema.

Tov. Kardelj pravi, da moramo ravno SZDL skupaj z vsemi DPO, družbenimi organizacijami in društvi, predvsem pa z ZK, sindikati, ZSM,

so sekcije, problemske konference, sveti, koordinacijska telesa, vaški ali ulični odbori in druge oblike.

Vodstva se naj angažirajo, ko gre za izjemne primere in subtilne politične probleme in ko je potrebna odločnejša politična akcija, in to v dogovoru z družbenopolitičnimi organizacijami, ki so združene v SZDL. Maksimalne napore moramo vlagati, da bo manj posplošenega razpravljanja in sprejemanja stališč, sklepov, priporočil, resolucij itd., in več praktičnega, konkretnega in življenjskega reševanja problemov oziroma usmeritev za konkretne akcije.

Če hočemo doseči, da bo SZDL zares opravljala svojo demokratično družbeno vlogo, potem moramo temeljito razčistiti vse probleme in vsa omahovanja, ki so povezana s takšnim ustavnim in statutarnim položajem in vlogo te najmožnejše demokratične organizacije naše samoupravne demokracije. To tudi

ko demokratičnega organiziranja pobud, sporazumevanj, dogovarjanj itd.; skratka, široke, demokratične in odprte akcije in ne, kot da je „združenje“ vseh organiziranih socialističnih sil družbe „nekakšna vrhovna organizacija“.

SZDL mora postati politični prostor za vsa družbena vprašanja in za vse samoupravno naravnane ljudi, ne glede na svetovnonazorske, ideološke ali druge oblike. Bistveno mora biti, da so ljudje pripravljeni delati s samoupravne pozicije.

Ena izmed pomembnih nalog nalog SZDL je tudi demokratično povezovanje organiziranih socialističnih sil družbene zavesti z aktivnostjo samoupravljalcev v njihovih samoupravnih skupnostih v delegatskem sistemu nasploh, saj je na tak način tudi poleg delegatskega sistema ena izmed najpomembnejših oblik demokratične integracije in

za vse članstvo. Predvsem morajo vodilni organi skrbeti za to, da organizacije, združene v SZDL, skupaj s celotnim članstvom sprejemajo potrebne sklepe skupaj, dogovorno in odgovorno. V tem procesu pa imajo tudi pomembno vlogo družbene organizacije in društva, ki naj ne bodo samo metoda dela SZDL, ampak namemben družbeni dejavnik in sestavni del socialističnih sil.

Tovariš Kardelj opozarja, da se morajo družbenopolitične organizacije organizirati tako, da bo vsaka DPO opravljala tisto funkcijo in tiste naloge, ki ji pritičejo v našem političnem sistemu, in da bomo probleme, ki so skupni vsem delovnim ljudem in občanom — samoupravljalcem — in ki so občega pomena za družbo, urejali skupno v demokratičnih odnosih, se pravi v SZDL kot enotni fronti vseh organiziranih socialističnih sil.

Stane Gavez

„ŠTUDENTOVA VISOKOST“ ALI: PUSTITE NAS, ČUDNE REČI!

Univerza kot skupen pojem raznih hramov znanosti in učenosti je danes zares častitljivo stara ustanova. Prav tako kot ona, so stari tudi nekateri njeni problemi, katerih vse do danes nismo rešili, futurološki izgledi pa kažejo, da jih še dolgo ne bomo.

Med te probleme prav gotovo sodi študent in njegovo preživljanje prostega časa. Iz preteklosti nam je znano, da so brhke krčmarice, ki so seveda imele razumevanje za mladost, v prenekaterih pogledih nudile moralno, pa tudi siceršnjo pomoč študentom, željnim zabave.

Ker je ta oblika zabave do današnjih dni preživela vse krize in reforme, smo katedraši preprosto ugotovili, da je še vedno najpopularnejša, zato smo se odločili, da običemo nekaj vinskih hramov v štajerski metropoli in tako našim bralcem „pričaramo“ nekatera bežna spoznanja.

Kot se spodobi za pomembnejše akcije, smo se tudi pred to katedraši skrbno dogovorili, določili cilj in vloge.

Cilj naj bi bil pogovor z gostinci o možnosti priprave cenene zabave, in to predvsem za tiste študente, ki imajo malo pod palcem. Vloge pa, moram reči, so bile razdeljene skrajno krivično. Mene so določili za glavnega šoferja, glavnega pogajalca in glavnega pisca tega sestavka. Tudi Matjaž je imel kaj nevhvalno vlogo. Biti skriti fotoreporter v vinskem hramu že zaradi osebne varnosti ni nič razveseljivega.

Seveda pa so Snežana, Brane in Darko svečano obljubili, da bodo vzorno pritrjevali, se zabavali in se pri tem sploh ne bodo smejali, tako da ne bi slučajno ogrozili resnosti mojih pogajanj.

Ker moje pritožbe glede razdelitve vlog iz manjšinskega razloga niso upoštevali, sem se moral hočeš nočeš vanje vživeti, kljub prepričanju, da ta večer pač ne bom doživljal kaj posebej zabavnega.

V AKCIJO...

Po tako izdelanem strateškem načrtu smo se napotili k Anderliču. Lastnica lokala, prijazna, morda celo malo prestrašena pred nenavadnimi gosti, je bila za začetno premagovanje treme kar prijetna sobesednica.

Ko sem ji lepo po vrsti razložil naše želje, se ji je v grlu, preden je spregovorila, hudo zataknilo: „A... študentje ste in pili bi radi, pa nič jedli, pa do dveh zjutraj. A... veste kaj, to pa ne gre. Tam doli“, z roko je pokazala v smeri študentskega naselja, „jedo študentje zelo slabo, potem so pa lačni in ko pridejo sem gori, pa še kaj malega spišejo, potem pa je o la la. Veste, gospod, s študenti imam zelo slabe izkušnje. Res, vam rečem, zelo slabe. Z vašo zabavo ne bo nič. Pa še gostijo imam tisti dan. Nič ne bo, nič, vam rečem.“

Vsa nadaljnja pogajanja so bila odveč. V svoji odločitvi je bila lastnica neomajna. Na vprašanje, kam bi se lahko še

MAGNET Z DVEMA POLOMA:

Prav zate spoštovani študent smo pripravili veliko akcijo na temo: študent do praga, ali celo čez prag. Ker vemo, da te zanima zelo zelo malo stvari smo se tokrat resnici n ljubo odločili prav za eno teh malih stvari. Hodili smo po lokalih in po študentsko barantali s podjetnimi šeficami (šef je bil le eden). Vse okrogle in oglate stvari s te misije postavljamo pred bralce za „pokušino“!

obrnilo oziroma če morda ona ve, kdo bi nas bil pripravljen sprejeti, je odvrnila:

„Tega pa jaz ne vem, kar sami si ga poiščite.“

Tako nam ni preostalo nič drugega, kot da smo se poslovili in nekako čez deset minut smo svoje želje že razlagali pri Kličku oziroma kot bi se reklo menda bolj uradno Pri treh ribnikih. Razgovori s prijazno natararico, ob zelo bučni gramofonski spremljavi, so bili spodbudni. Žal pa nam je pozneje povedala, da ona ni „odgovorna oseba“ in se tako z njo o teh rečeh ne moremo dogovarjati, da naj pridemo jutri zjutraj, ko bo „odgovorna oseba“ prišla na delo. Na koncu pa je še dodala:

„Gotovo vas bomo kam stlačili, saj razumete, imamo velik promet. Sicer pa se boste tako jutri dogovorili,“ in že je odhitela z obloženim pladnjem. Po njenem odhodu smo kolektivno ugotovili, da bi v primeru možnosti vplivanja na kadrovske politiko v tem kolektivu naša ekipa zagotovo glasovala za povišanje te brhke natararice v „odgovorno osebo“.

STANOVANJA, PA KAR Z DREVES!

Nadaljevali smo v gostišču „Račji dvor“. Pod vtisom temačnosti gostilniškega dvorišča sem postavil malce nerodno vprašanje, in sicer: „Veste, radi bi se pogovarjali z vašo odgovorno osebo.“ Okrogolična natararica me je pogledala izpod čela in zabrusila: „A odgovorno bi radi, kaj ne veste, da smo pri nas vsi odgovorni, saj smo samoupravljalci, ne?“ To o samoupravljanju nas je spodbudilo. Pogovor je stekel zelo poslovno. Po razloženih željah se je glasil odločen ženski odgovor: „Pristanemo do polnoči, brez večerje, glasbo priskrbite sami. Samo kar vnaprej vam povem, da se pri nas dogajajo po deseti zvečer čudne reči.“

Za hip smo vsi malce onemeli. Tudi moji kimajoči in

vkljub obljubi malce smehljajoči spremljevalci so nevsakdanje izbuljili oči. Verjetno smo imeli vsi v mislih strahove, ki, resnici n ljubo, v tej stari srednjeveški trdnjavi ne bi bili nič presenetljivega. Samo da bi bili ti strahovi tako delovni, da bi začeli s svojim programom že ob 22. uri, tega nismo razumeli. Saj je vendar splošno znano, da se te čudne reči prično izvajati šele o polnoči.

Našo zaskrbljenost je prekinila sogovornica z besedami: „Veste, nad nami so stranke, gostje pa preveč omotični in glasni, potem pa dobimo nebodigatreba v hišo in veselja je konec“. To je Braneta spodbudilo k razmišljanju. Prav zaskrbljeno je vprašal tovarišico za pultom: „Ja zakaj pa ne preselite strank, pa bi imeli mir?“ Sogovornica je postala za nianso bolj rdeča in skorajda vzkljnila: „Ja od kod pa ste vi, tovariš, kaj mislite, da tu v Mariboru padajo stanovanja z dreves!“

Ker se nismo odločili, da bi vprašanje naše namišljene zabave prepustili toku dogodkov, niti nismo želeli nadaljevati kakšne poglobljene razprave o stanovanjski problematiki, smo se enotno dogovorili, da poizkušamo srečo še v Fontani.

KOMERCIALA VODI V PLAVI SALON

Tu smo imeli opraviti s „šefico“, ki nas je po nekem naključju pričakala kar pred garderobo. Ampak poudariti velja, da je bila to tista prava „šefica“, ki si pri vodenju poslovnih razgovorov natakne očala, vkljub temu da ni bilo nič videti, da bi ji leče kaj posebej povečale ali pomahnjšale oči. Pa tudi v vodenju programske knjige zabav se je vzorno izkazala.

Povabila nas je v „plavi salon“, kjer sem lahko lepo v miru izrazil našo željo. Po tem pa smo bili deležni polurne uradne razlage o poslovnih problematiki in seveda uspehih njihovih lokalov. Tako smo imeli možnost izvedeti skoraj vse, npr. kolikšne

so cene namiznih prtov v plavem in kakšne v rumenem salonu, pa nekaj o prebrodenih težavah v disko klubu, odnos gostov do gostincev, pa to, da so najboljši gostje tisti okoli tridesetih let, nekaj okrog nepriemernih lokalov v bližini Fontane in še bi lahko naštevali.

Skratka, enotno smo zaključili, da je bilo predavanje vsaj zanimivo, če že ne poučno. Takšni razgovori bi lahko bili gotovo uspešne praktične vaje na kakšni gostinski šoli.

Potem pa se je zgodila skoraj tragedija. Poslovna „šefica“ je bila pripravljena z nami skleniti „poslovni odnos“. Vsi naši pogoji so bili zanjo sprejemljivi. Celo zaslužku od večerje se je bila pripravljena odreči.

K sreči poznam nekatera načela v delegatskem sistemu, tako da sem se hitro izgovoril z opravičilom, da je ponudba za nas res sprejemljiva, da pa nimam še vseh potrebnih pooblastil za sklepanje tega „poslovnega odnosa“. Nekako sem še zajecjal, da bom o tem obvestil kolege, ki so odgovorni, in se bomo oglasili naslednji dan. Pred slovesom pa je še pripomnila: „Vem iz lastnih izkušenj, da so študentje zelo petični gostje, zato vas jutri pričakujem.“

Ker se še do danes nismo oglasili na Fontani v zvezi s to zadevo, naj nam bo pač oproščeno, vsaj mi se ne moremo prištevat h kaj preveč petičnim gostom.

NOREC S FOTOAPARATOM

Naš naslednji postanek je bil na Glavnem trgu v Veliki kavarni. Tudi tu smo zelo hitro navezali kontakt z „glavno in odgovorno“.

Reči moram, da je bila to prjazna ženska. Tudi podani predlogi z naše strani ji niso pome-

nili nič takega, kar bi moralo spremeniti odnos do nas. A preden se je dokončno odločila, je zastavila še tole vprašanje: „Povejte mi natančno, ali ste študentje ali gimnazijci. Veste, gimnazijci so grozni. Zadnjič ko so bili tu, so želeli piti po dva deci konjaka. Čisto so podivjali. Študentje so boljši, bolj solidni so.“

Ko smo ji razložili, da smo sami študentje, ji je nekako odleglo. V tistem trenutku pa je naš fotoreporter postal preveč viden, prva ga je na žalost opazila naša sobesednica, ki se je kar stresla in izjavila: „Ali ste videli tega norca, ki ob pol devetih slika po gostilni? Se mene je slikal. Pa menda ni kakšen profesionalc?“ V tem trenutku se je obrnila k točajki za pultom in jo vprašala: „Ali ga ti poznaš?“ Ta je samo skomignila, za odgovor pa je bila preveč zmedena.

Izkoristil sem trenutek zmede, se zahvalil za ponudbo in predlagal, da se naslednji dan dokončno dogovorimo.

ŠE BLAGOR ZA KONEC

Seveda je bilo potem za prvim vokalom precej smeha. Zato pa je bil pogovor v restavraciji hotela Slavija strogo sloven in temu primerno suhoparen. „Od osem starih tisočakov dalje menu, pijača posebej, standardne cene, za vstopnino se bomo še dogovorili. Tako v soboto, med tednom pa ni obvezna večerja. Sprejememo vas lahko vsak večer.“ To je bilo povedano tako naučeno, odločno in tekoče, da nisem imel več kaj moledovati. Da bi spremenil tok pogovora drugam, sem vprašal, če so zadovoljni z gosti študenti. Ton glasu je bil isti kot poprej: „Zelo, tudi študentje so z nami. To dokazujejo s tem, ker vedno radi prihajajo k nam. Poglejte, VEKS bo imel

svoj tradicionalni spomladanski ples, in tako dalje.“

Blagor tistim študentom, ki si lahko privoščijo večerjo takole od osem tisočakov dalje, da ne govorimo o pijači, sem si mislil, ko sem se od hladnega šefa prav tako hladno poslovil.

Odšli smo k Orlu, pa ne zato, da nadaljujemo akcijo, temveč da naredimo oceno teh šestih obiskanih lokalov z edino željo, da vsaj načelno ugotovimo, kakšne možnosti zabave nudijo študentu. Res da se po jutru ne da soditi dan, tako tudi po vtisih iz teh šestih lokalov ne moremo dajati nekih splošnih zaključkov. Ugotovimo pa lahko, da je odnos zelo komercialen. Kakšen naj bi bil drugače?

Tovrstno preživljanje prostega časa je pač, kot povsod, tudi pri nas odvisno od debeline denarnice. Študentov ne sprejemajo s havajskim cvetnim vencem, ne bi pa mogli trditi, da je nezaželen gost.

Pa vendarle si ob tem postavljamo vprašanje, ali študentje v

Mariboru organiziramo dovolj pametnejših oblik družabnega življenja, kot nam jih lahko nudijo take ali drugačne vrste gostiln.

Verjetno lahko trdimo, da imamo nekaj primernih dejavnosti, vprašanje pa je, kakšen krog študentov zajamemo v njih in koliko se potrudimo, da bi ta krog tudi širili. Na to slednje vprašanje prav gotovo ne bi mogli odgovoriti pritrdilno. Če pa k temu dodamo materialne težave, smo pa sploh v zadregi.

Ob vrčkih piva in klepetu smo še naprej razpravljali o doživetih vtisih, Snežana pa je bistroumno pripomnila: „Ob vsej poslovnosti in našem trudu pa na žalost nikjer nismo bili deležni nobenega poslovnega soka ali kave. No, pa zaradi tega res ne bomo tožarili. Nam vsaj pri pisanju te reportaže ne bo mogel nihče očitati pristranskosti in podkupljivosti!“

zapisal: Rudi Krebl

TRIKRAT: HALO!

Prišel je čas, ko je družba, kakor tudi posamezniki te družbe, vsaj v večini spoznala nesmotnost sodobne šole. „Usmerjeno izobraževanje“ je postalo hit preteklih dveh treh let, danes pa je že občutiti določeno naveličanost in zasičenost aktivne preobrazbe vzgoje in izobraževanja prav pri ljudeh, katerim je poverjena zahtevna naloga reforme. Mirno lahko potrdimo, da se je mnogo teh zavzemalo za novo šolo, čeprav nekateri ne za aktivno vlogo nove šole, temveč bolj za ekstenzivno krepitev obstoječega šolstva. Takšen „in extenso“ pa prinaša lahko samo še večji razkorak med vzgojno izobraževalnim in ostalim združenim delom. Dobro znane so nam tendence o organizacijskem prerodu vzgoje in izobraževanja, med drugim tudi o tem, da bi se zaprli v velike centre posameznih strokovnih šol in brez kontakta z ostalimi šolami zadržali mladega človeka prav do zaključka visokošolskega izobraževanja (seveda so v to vključene tudi nekatere pozitivne smeri razvoja: zlasti na tehniškem, naravoslovnem, biotehniškem in še nekaterih področjih je smotrnost namestitve in opremljenosti šol z boljšimi aparaturami mnogo večja, večja in tvornejša je povezava med učitelji v fazah izobraževanja...). Še naprej se pojavljajo tendence okrog „zaklete gimnazije“, katere prava vsebina vzgoje in izobraževanja je v združenem delu že zelo zastarela oblika izobraževanja s posebnim statusom, ki pa ustvarjalcem sredstev ne zagotavlja smotrne porabe teh sredstev z vlaganjem v gimnazije.

Iskati vlogo mladega človeka — subjekta vzgoje in učenja — v tem procesu v sedanji fazi razvoja družbe najbrž ni težko. Težje pa je gotovo pozitivno ocenjevati prispevek mladega človeka v dejanski situaciji, s katero se vsakodnevno sooča. Da je v ZSMS po šolah malo aktivnosti in da dela le peščica, je znano, da je predsedstvo mladih v OO ZSMS lepo izvoljeno na papirju, je tudi gotovo, toda še bolj gotovo pa je dejstvo, da delata ponavadi samo predsednik in sekretar, ostali spijo in se pojavijo nemalokrat samo v trenutku kritike dela, ki se ji (kar je posebej občutiti) tudi sami pridružijo. Iz navedenih ugotovitev je mogoče sklepati, zakaj prihaja do množične resignacije: mlad človek ne čuti dejanske ogroženosti (socialna zaščita); množičnega in pravnega usmerjanja mladih v poklice ni; razvijanja delovnih navad prav tako ni dovolj; enako ni uvajanja v delo; komponento fizičnega dela slabo vrednotimo (družbena tendenca); veliko mladih se odloča pri izbiri poklica na osnovi splošne družbene prakse (kje je šola, kakšen je kasneje zaslužek v poklicu, ali je potrebno mnogo delati...); le redki so primeri, ko mladega človeka seznanimo v globalu z dejanskimi zahtevami in možnostmi določenega poklica; ne poznamo smiselne motivacije in stimulacije...

Na osnovi teh ugotovitev se pojavlja v družbi značilen odnos mladega človeka: delovna resignacija, melanholija, apatičnost, neangažiranost, nezainteresanost, nagnjenje k „frajerstvu“, ni delovne avtoritete, temveč obstaja avtoriteta po rangu...

Osnovna šola mora biti selekcija za nadaljnje izobraževanje, srednje šolstvo naj temelji na intenzivni preobrazbi z uvajanjem v delo in s prepraščanjem v znanstveno raziskovanje na visoki stopnji izobraževanja.

Brane Srčnik

TUDI LETOS URJENJE ŠTUDENTOV V CENTRIH JLA

Za nami sta že dve generaciji študentov I. letnikov višjih in visokih šol, fakultet in akademij, ki sta končali pouk za pridobitev vojaških znanj in spretnosti v organizaciji in izvedbi jugoslovanske ljudske armade v posebej določenih in urejenih učnih centrih.

POUK V CENTRIH TRAJA 16. DNI

Zakon o ljudski obrambi določa, da ta pouk TRAJA DO 25 DNI. Zvezni sekretariat je po temeljiti preučitvi in študiji ter na podlagi sprejetega

KDO JE OBVEZNIK POUKA

Obvezniki pouka so redni študentje in tisti, ki študirajo ob delu. To obveznost opravijo v prvem letu študija, če so spoznani za sposobne, sicer pa najkasneje do leta, v katerem izpolnijo 24 let.

KDO NI OBVEZNIK POUKA

Na urjenje v centre ne bodo klicani tisti študentje, ki so:

- že odslužili vojaški rok;
- vpoklicani na odslužitev vojaškega roka;
- bili v JLA kot vojaki ali v katerikoli vojaški šoli nepretrgoma najmanj tri mesece;
- že končali pouk za pridobitev vojaških znanj in spretnosti;
- z dovoljenjem v tujini (lahko pa se pokličejo, če se vrnejo v domovino za stalno ali se vrnejo na začasno bivanje, daljše od treh mesecev);

— pravomočno obsojeni na zaporno kazen in tisti, ki so v kazenskem postopku, ki se vodi po uradni dolžnosti, dokler se ta pravomočno ne konča.

K temu pouku ne bodo klicani študentje, ki zanj niso sposobni. Sposobnost oziroma nesposobnost ugotavlja občinski organ za ljudsko obrambo na podlagi predloženih zdravniških izvidov oziroma zdravstvenega pregleda, ki ga zagotovi ta organ. Pri ugotavljanju sposobnosti (nesposobnosti) so upoštevane tudi nekatere prebolele bolezni, ki jih vsebuje poseben seznam, priložen pravilniku o organiziranju, izvajanju in trajanju urjenja mladine za pridobitev vojaških znanj in spretnosti. Kadar gre za bolezen ali posledice, ki bi jih ta pustila, je najbolj primerno, da se STUDENT ZGLASI NA ODDELKU ZA LJUDSKO OBRAMBO OBČINE, v kateri ima stalno bivališče. Tam bo dobil konkretna pojasnila in ustrezne odgovore. Kar zadeva obveznosti študentov do pouka v centrih za pridobitev vojaških znanj in spretnosti, je najbolje, da so v neposrednem stiku z oddelkom za ljudsko obrambo svojih občin, saj bodo tam uspešno uredili vse zadeve in dobili ustrezne napotke.

KAKŠNE SO MOŽNOSTI ZA ODLOŽITEV IN KDAJ NASTOPI PREKINITEV POUKA

Tudi to možnost je predvidel že omenjeni pravilnik o organizaciji, izvajanju in trajanju pouka mladine za pridobitev vojaških znanj in spretnosti. Tako je udeležbo pri tem pouku mogoče preložiti:

- v primeru smrti ali težje bolezni v ožji družini;
- če bi zaradi elementarnih ali drugih težjih nesreč z odsotnostjo obveznika pouka prišla ožja družina v težaven položaj;
- če sta v istem gospodinjstvu hkrati dva ali več obveznikov tega pouka.

Pouk se odloži tudi obvezniku, če gre za akutno obolenje ali poškodbo, in sicer toliko časa, dokler traja bolezensko stanje oziroma poškodovani ne ozdravi.

PREKINITEV URJENJA lahko nastopi v času, ko je študent v centru, če zbolí ali se poškoduje, v primeru smrti v ožji družini, ob elementarni ali drugi težji nesreči, s katero je prizadeta njegova ožja družina.

Vse zadeve, povezane s poukom študentov v centrih JLA so skrbno razdeljene in aktivnosti medsebojno povezane. Upoštevati moramo, da je učni program, ki se realizira v 16 dneh, zelo zahteven, zato je še toliko bolj odgovorna naloga vseh družbenih dejavnikov, zlasti pa enot in poveljstev JLA. Končni uspeh bo odvisen tudi od neposrednih priprav študentov in od njihovega aktivnega angažiranja ves čas trajanja pouka v centrih.

TONE ZADNIKAR

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Avtor članka ni imel namena, da v sestavku napiše vse, kar bi zanimalo študente — obveznike pouka za pridobitev vojaških znanj in spretnosti, je pa pripravljen, da na tem mestu odgovarja na vaša vprašanja, povezana s tem poukom. Odgovarjal bo v vsaki številki do konca junija. Prosimo vse, ki jih v zvezi s tem poukom še kaj zanima, da vprašanja dostavljajo uredništvu KATEDRE.

Verjetno ni potrebno posebej poudarjati pomena urjenja mladih za splošno ljudsko obrambo, saj temelji na resoluciji X. kongresa ZKJ o nalogah ZKJ na področju ljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite, še zlasti pa na sklepih III. konference ZKJ ter na idejnih in programskih temeljih priprav mladine za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, ki sta jih sprejeli predsedstvo ZKJ in predsedstvo SFRJ.

Omenjena oblika urjenja temelji tudi na določilih zveznega zakona o ljudski obrambi. Sicer pa zasnova SLO ter mesto in vloga mladih v samoupravni socialistični skupnosti narekuje, da se mladina vsestransko uri in pripravlja za obrambo jugoslovanske skupnosti narodov in narodnosti, za njeno državno celovitost in ozemeljsko nedotakljivost. Celotno obrambno in družbenosamozaščitno poučevanje in urjenje omogočata, da se mladina uspešno in aktivno vključuje v dejavnosti na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, s čimer daje pomemben prispevek h krepitvi obrambne pripravljenosti in varnosti naše družbe.

učnega programa odločil, da je takšen učni program mogoče uspešno izpeljati in da ga lahko študentje ovladajo v 16 dneh, če so seveda zagotovljeni vsi pogoji. Med te prištevamo zlasti organizacijske, materialne, kadrovske in druge priprave, ki jih ureja in zagotavlja JLA. Zelo pomembna pa je tudi psihofizična pripravljenost študentov samih. Ob teh pogojih je z učnim programom mogoče doseči, da se študentje usposobijo in izurijo do takšne stopnje, da se lahko, če bi bilo potrebno, vključijo v oborožen boj že pred odslužitvijo vojaškega roka. Ta cilj se zagotavlja s praktičnim urjenjem, na katerem pouk v centrih tudi temelji.

Vsak študent si želi pravočasno obvestilo o tem, kdaj bo urjenje v centrih. Študentje imajo tudi v poletnih mesecih študijske in druge obveznosti ter svoje programe in načrte. S pravočasno obveščeno pa je mogoče vse zadeve uskladiti. Letos so bili obvezniki dokaj zgodaj obveščeni, ni pa nobenih ovir, da v bodoče ne bi bili še prej. LETOS BO POUK V CENTRIH JLA OD 10. DO 27. JULIJA. Kdaj in kje se bo moral obveznik zglasiti, bo posebej obveščen.

VLOGA DRUŽBENIH ORGANIZACIJ IN DRUŠTEV V IDEJNI IN AKCIJSKI KREPITVI ZSMS

8. seja RK ZSMS je bila zaključek široke javne razprave „o vlogi DO-D v idejni in akcijski krepitvi ZSMS“, v vseh sredinah delovanja mlade generacije. Hkrati je to tudi odraz potreb in obvez Zveze socialistične mladine Slovenije, da po treh in pol letih delovanja organizacije, v katero so vključene tudi družbene organizacije in društva — kolektivni člani ZSMS, kritično in samokritično ocenijo stopnjo dosežene idejne in akcijske enotnosti, da skušamo preiti slabosti iz preteklosti in kar je najvažnejše, da odgovorimo na nekatera nerazčiščena vprašanja in potrdimo nadaljnjo smer delovanja na tem področju.

Učvrstitev združenega dela na samoupravnih osnovah zahteva tudi ustvarjalno vključevanje družbenih organizacij in društev (DO-D). Na tej osnovi DO-D prenehajo biti odtujene od proizvodnje, materialnega življenja ter postajajo integralni del proizvodnih sil in aktiven činitelj samoupravnih socialističnih odnosov.

Samoupravna preobrazba družbenih dejavnosti se odvija na osnovah združevanja dela in sredstev in je nedeljiv del borbe za dosledno konstituiranje osnovnih organizacij združenega dela ter drugih oblik združevanja dela in sredstev.

Razvoj združenega dela in krajevnih skupnosti kot osnovni družbeni cilj zahteva večanja njihove vloge v politiki razvoja družbenih organizacij in društev. Vse to zahteva tudi razvijanje zavesti o preraščanju starih in razvoju novih samoupravnih družbenih odnosov, utrjevanje lastnih in skupnih potreb na vseh področjih življenja in dela, njihovo združevanje pri planiranju celotnega samoupravnega in družbenoekonomskega razvoja, razvijanja samoupravnih odnosov, vgrajevanje prispevka teh dejavnosti v ustvarjanje in delitev dohodka, sodelovanje v samoupravnem sporazumevanju o programih družbenih organizacij, o sredstvih za realizacijo družbeno dogovorjenih programov in vrednotenja rezultatov dela ter svobodni menjavi dela in podobno. Samoupravno konstituiranje DO-D je osnovni predpogoj za nove odnose v njih in za njihovo povezovanje z materialno proizvodnjo.

VZGOJNI POMEN

Vsebinske vrednote, ki jih razvijajo posamezne DO-D, imajo poseben pomen pri razvoju socialistične vzgoje mladih pri graditvi vsestranske samoupravno-socialistične osebnosti, pri razvijanju pozitivnega tekmovalnega duha, pri poglobljanju bratstva in enotnosti, enakopravnosti narodov in narodnosti, internacionalizma in vseh ostalih vrlin, ki vplivajo na to, da mladi v DO-D postajajo aktivni graditelji socialističnih samoupravnih odnosov. Zaradi vsega tega je širina delovanja posameznih DO-D — kolektivnih članov ZSMS, zelo pomembno področje delovanja ZSMS pri uresničevanju nalog na idejno-političnem in vzgojnem področju dela z mladimi, ki so interesno povezani v DO-D.

Pri tem je pomembna vloga posameznih članov ZSMS v DO-D, ki morajo biti nosilci idejno-političnega dela, socialistične usmerjenosti in zagotovitve družbene vloge v teh organizacijah.

Družbena naloga ZSM skupaj z DO-D, ki vključujejo mlade, da izdelata takšne programe, v katerih bo zajeto stalno delo na področju vzgoje in idejnopoličnega usposabljanja, da bomo lahko mlade čimprej vključili v vse oblike samoupravno organizirane družbe v vseh sredinah.

KOLEKTIVNO ČLANSTVO

Družbene organizacije in društva so kolektivni člani ZSMS, del organiziranih socialističnih sil in se združujejo v ZSMS kot fronto organizacijo mladih in da so prav tako združene tudi v okvir SZDL. Vsebinsko to pomeni, da vsaka družbena organizacija ali društvo deluje samostojno, na podlagi lastnega programa, usklajenega znotraj Koordinacijskega odbora DO-D pri ZSMS na vseh nivojih, torej, da se v ZSMS delovno in akcijsko povezujejo, dogovarjajo in usklajujejo skupne aktivnosti, bogatijo vsebino svojega delovanja in na specifičen način izražajo, povezujejo in uresničujejo interese svojih članov.

Vse spremembe v vlogi Zveze socialistične mladine ter družbenih organizacij in društev v vaši družbi nalagajo tudi temeljite spremembe metod dela vsake DO-D. Vsaka DO-D realizira svoje pravice in dolžnosti v okviru kolektivnega članstva preko svojih delegatov v ZSMS v vseh organih in telesih na vseh nivojih.

Orientiranje NA VSA PODROČJA

Danes je največje število DO-D orientirano na šolsko mladino, kar ni slabo, toda to ne more ostati edino središče delovanja posameznih družbenih organizacij in društev.

Za politiko vzgoje in izobraževanja, ki je osnovana na socialističnih principih in samoupravni praksi, je najvažnejše, na kakšen način se področje prostega časa vgradi v reformo vzgoje in izobraževanja kot njen sestavni del. Zaradi tega je programiranje organiziranja prostega časa ter osmišljeno izobraževanje in vzgajanje mladih v prostem času bolj akuten problem danes, kot je bil včeraj, v kolikor pa ga ne bomo razrešili, bo jutri še večji.

Za povečanje števila članstva v DO-D in za uresničevanje družbenih ciljev v posameznih DO-D je prvenstveno potrebno:

- zagotavljanje kadrovskih prostorskih in drugih pogojev za realizacijo programov s področja delovanja družbenih organizacij in društev v osnovnih, srednjih in višjih šolah ter fakultetah,
- razvijanje in organiziranje dejavnosti DO-D za delavce v združenem delu s področja materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti,
- ustvarjanje pogojev za vsakodnevno organizirane dejavnosti otrok in mladine, delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih.

V razpravi je to bilo dopolnjeno še s poudarkom na mednarodnem sodelovanju in v izmenjavi predvsem z zamejskimi slovinci, vlogi DO-D v SLO in družbeni samozaščiti ter negovanju revolucionarnih tradicij v okviru vseh DO-D, ter poenotenje dejavnosti.

Naloga ZSMS, ostalih družbenopolitičnih organizacij in seveda tudi družbenih organizacij in društev je, da naredijo vse za

- demokratizacijo odnosov znotraj DO-D ter za sodelovanje in vpliv najširšega članstva pri vodenju samih DO-D in njihove aktivnosti,
- afirmacijo principov amaterizma ter preprečevanje pojavov družbeno neupravičene profesionalizacije,
- preprečevanje privatizacije monopola v upravljanju z družbenimi sredstvi, ki so namenjena za dejavnost DO-D,
- preprečevanje tehnomanagerskih tendenc in odnosov, ki so povezani s komercializacijo DO-D in z grobim kršenjem predpisov in z raznimi špekulacijami, posebno s področja finančno-materialnega poslovanja,
- energičen nastop pri odpravi pojavov nacionalizma, v kolikor se le-ti pokažejo v delu posameznih DO-D.

Pomembno vlogo morajo odigrati tudi sredstva javnega obveščanja, še posebej mladinski tisk, ki mora več spregovoriti o delu posameznih družbenih organizacij ali društev.

Eno izmed vprašanj, ki ga bo potrebno v prihodnje konkretno reševati, so kadri v DO-D, ker so le-ti sestavni del izgrajevanja demokratičnih odnosov in bogatenja vsebine dela. Pri tem bi omenili pomembno nalogo za v prihodnje t. j. bolj organizirano in učinkovitejšo delo s pionirji, s tisto generacijo mladih, iz katerih črpamo kadre za svoje članstvene, samov ZSMS, ampak tudi v vseh DO-D.

FINANCIRANJE

V procesu podružbljanja in demokratizacije je pomembno vprašanje financiranja DO-D, kajti tudi to vprašanje vpliva na smer in intenzivnost demokratizacije odnosov.

Uresničevanje ustave postavlja pred DO-D kot samoupravne oblike organiziranja nadaljnjo transformacijo na načelih vzajemnosti, solidarnosti in svobodne menjave dela, kar zagotavlja povezovanje in dogovarjanje znotraj samoupravnih interesnih skupnosti.

Na ta način se morajo zagotoviti pogoji za povezovanje in skupno delovanje vseh zainteresiranih činiteljev, ob tem pa tudi odgovornih za razvoj družbenih dejavnosti.

V pripravah na konferenco je bil izdelan osnutek predloga Družbenega dogovora o razvijanju in delovanju interesnih dejavnosti mladih v DO-D, ki nakazuje posamezne smeri in interese posameznih DO-D ter možnosti financiranja preko posameznih SIS. Vendar pa ta sredstva še vedno ne bodo zadostovala in da moramo v družbenih organizacijah in društvih iskati tudi lastne vire financiranja ter da je treba tako z dobljenimi kot tudi ustvarjenimi sredstvi racionalno gospodariti, da bi lahko dosegli večje rezultate.

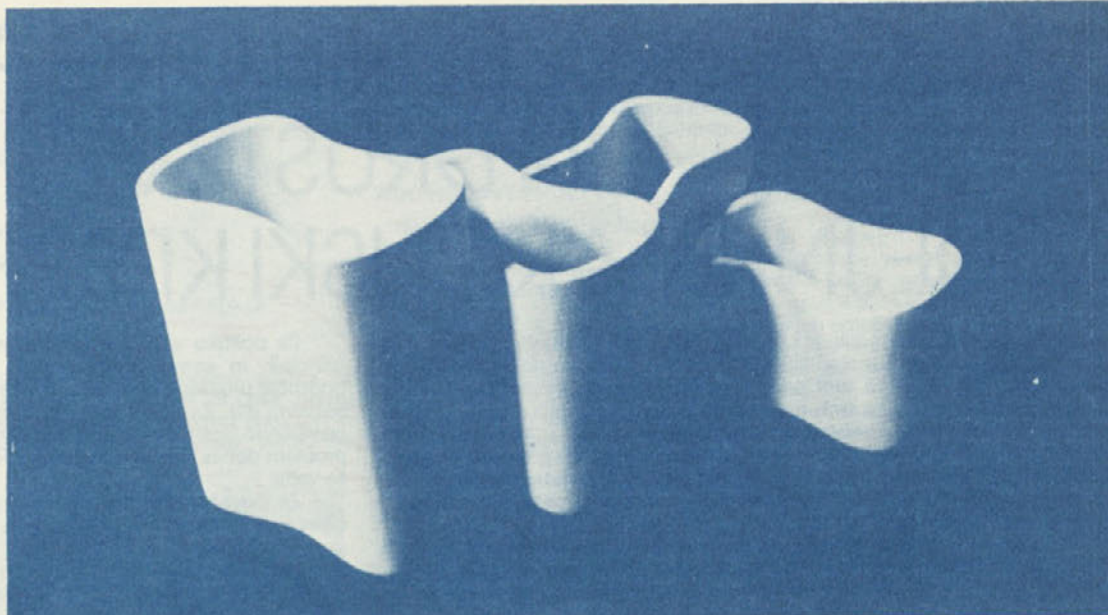
Idejnopolično delo in vzgoja v DO-D mora vplivati na akcijsko usmerjenost programov ter vsakodnevno dejavnost članstva. V ZSMS in v DO-D se moramo boriti za idejnopolično izobraževanje kadrov in njihovo usposabljanje ter širjenje kadrovske baze.

Delovanje Zveze komunistov med mladimi se mora nadaljevati še bolj odgovorno, osmišljeno in organizirano. Člani ZK v DO-D pa morajo postati nosilci samoupravne preobrazbe in novih smeri delovanja v posameznih družbenih organizacijah in društvih.

Franci Bračko

O DESIGNU IN OKROG NJEGA

PO RAZSTAVI
V AVLI IN
SALONU VTS

V mesecu februarju in marcu smo imeli v Mariboru priložnost videti izredno zanimivo, pregledno in poučno razstavo oblikovalskih zamisli, vsega skupaj več sto del učencev ljubljanske šole za oblikovanje. Množina del je organizatorju narekovala delitev razstave na dva dela in dva razstavna prostora: grafično oblikovanje je bilo predstavljeno v galeriji AVLA, industrijsko oblikovanje pa v Salonu sodobnih umetnosti na VTS.

Kljub temu da je ravnatelj šole prof. Mire Cetin v uvodnem govoru v AVLI posebej poudaril, da gre samo za sistematski celotni pregled programa te specializirane šole, ki edina v SRS na srednji stopnji vzgaja naš bodoči designerski kader in zatorej nima nekih „višjih“ ambicij, pa se ne moremo znebiti občutka, da je razstava vendarle odprla marsikatero zelo aktualno, celo boleče vprašanje v zvezi s položajem oblikovanja pri nas. Po tej plati je bila razstava še kako ambiciozna, ta „ambicioznost“ pa je dobila prav v Mariboru še dodatno dimenzijo. Zakaj? Iz dveh razlogov. Prvič: v naši sredini (spet je treba reči žal) mnoge odprte probleme designa in vizualnih komunikacij popolnoma ignoriramo. Še vedno ni v zavesti utrjeno spoznanje, da je vizualni design živ prenašalec in sooblikovalec masovne vizualne kulture. Potem tarnamo, da je Maribor svinjsko mesto (naj nam varstveniki okolja

oprostijo!), mesto umazanih ulic, s podrtjami ob Dravi, brez spodobne cestne opreme, orientacijskih znamenj, napisnih tabel, urejenih pročelij... Po polomu velikopotezne zamisli o tradicionalni razstavi oblikovanja, ki naj bi imela svoj sedež v Mariboru, na tem področju že več let vlada nekakšno „zatišje“: očitno je težavna finančna situacija (kot zmerom pač) prisilila vsa dobra prizadevanja ob startu k začasnemu mirovanju in zbiranju moči – tako vsaj upamo. V nastalem položaju je seveda dobrodošla vsaka pobuda, pa čeprav prihaja s strani t. im. „malih galerij“, ki, priznajmo, niso niti strokovno, še manj pa materialno zmogljive takih podvigov. Eno je namreč pripraviti avtorsko razstavo nekemu slikarju, druga pesem pa organizirati razstavo oblikovanja npr. v severovzhodni Sloveniji, da ostanemo skromni. Kajti očitno je, da zaenkrat celotna mariborska industrija na področju oblikovanja ne premore dovolj sapa za kolektiven prodor v republiško dogajanje, kaj šele kam dlje. Pri tem moramo izzeti uspehe posameznikov, ki pa splošne podobne ne morejo kaj prida spremeniti. Njihovi napori so častivredni, vendar ne pomenijo mnogo, če se ne aktivira družba na vseh nivojih upravljanja. Izhod bi bilo treba poiskati v dobro premišljeni družbeni akciji (pririsanje razstav, predavanja v okviru

Delavske univerze, izdajanje publikacij, propaganda, odpiranje navzen, timsko delo itd.) Okrepiti bi bilo potrebno prizadevanja za obravnavanje industrijsko oblikovanih izdelkov kot „likovnih in funkcionalnih“ vrednot, ki skupaj z ostalimi prvimi ustvarjajo celovitost našega vsakdanjega, javnega, delovnega in stanovanjskega okolja. Galerija AVLA je v tem kontekstu dala skromno pobudo, ki bo prav verjetno ostala neizkoriščena, seznanila je strokovno in širšo javnost ter zlasti še mladino, ki se vključuje v aktivno življenje, s problemom, ki nikakor ni nepomemben.

Drugič: design ni samo posrednik v prodaji in reklamiranju blaga, temveč v prvi vrsti sredstvo za uresničitev bolj humanih družbenih standardov. Vprašanje designa torej ni samo in zgolj problem estetske narave, ki se tiče peščice posameznikov, temveč zadeva širše družbenoekonomske, politične in ideološke strukture. Že ob drugi razstavi BIO (bienale industrijskega oblikovanja) leta 1966 v Ljubljani je prevladalo spoznanje, da je treba storiti nekaj VEČ KOT SAMO RAZSTAVLJATI IN PREPRIČEVATI. Kaj se je medtem spremenilo na liniji zamisel-ekspozicija – uresničitev? Kako je v mariborski regiji glede tega? Dogaja se, da prihaja še vedno do razkoraka med hotenji progresivnih grupacij (DLOS) in proizvodnje (družbe), ki njihovih hotenj ni pripravljena sprejeti. Rezultat je kronično pomanjkanje svežih oblikovalskih zamisli, saj jih je moč naštet na prste, oblikovalci „bežijo“ na druga področja, ustvarja se nadvse ugodna klima za divjo poplavo estetsko problematičnih izdelkov in projektov. Vsaka delovna organizacija „oblikuje“ po svojem vatlu, nastaja pravi Teksas, ki mu v Sloveniji skoraj ne najdemo primere. V takem položaju je seveda težko govoriti o dobrem designu.

Sicer pa smo na tej razstavi videli lepe reči v pravem pomenu besede. Gradivo iz šolskega programa je bilo izredno pregledno in skrbno razpostavljeno: na ogled so bile postavljene celotne grafične rešitve za industrijo in trgovino (npr. AERO), pa tipografsko oblikovanje

tiskovnega gradiva v obliki plakatov, obvestil, reklamnih tablojev, – vse izredno domiselno in tehnično solidno izpeljano, človek kar ne more verjeti, da so to dela srednješolcev. Poleg tega smo opazili precejšen delež konstruktivnih „vajenic za vizualno urjenje“, kjer postane npr. običajni zamašek, risalni žebeljček ali steklenička po „odzemu“ vsakdanje funkcije čisti likovni element, s katerim se ustvarja nova likovna senzibiliteta, prav tu je prisoten tisti odločujoči moment spontane igre in improvizacije, ki brani drsenje v esteticistično šablono. Lahko bi še omenili razstavljene trodimenzionalne predmete od efektnih zamisli za embalažo do okusnih izdelkov iz keramike (pepelniki, posode za cvetje, razni modeli). Po razstavi se je rodila zamisel, da bi se v bližnji prihodnosti kazalo lotiti širše zastavljene akcije: prikaza dela treh šol za oblikovanje v Jugoslaviji, ljubljanske, novosadske in splitske. Projekt bi bilo v Mariboru moč uresničiti, poudarjamo: za male denarje, seveda pa bi bila pri tem nujna širša organiziranost in podpora družbenopolitičnih dejavnikov, DLOS in kulturne skupnosti Maribor, predvsem pa organizacij združenega dela.

Razstavo je videlo sicer kar precejšnje število obiskovalcev, okrog tisoč in več. Med njimi se v knjigo vtisov ni zapisal noben mariborski profesionalni oblikovalec. Le kaj bi s takšno sramežljivostjo? Zanimivo bi bilo vedeti, koliko je bilo vmes kulturnih animatorjev iz podjetij, katerih naloga bi bila opozoriti neposredne proizvajalce na razstavo, ki bi jih nedvomno pritegnila.

Prištejmo k temu še kronično pomanjkanje informacij, poročil, slik ali celo ocene v Večeru, ki jih razstava takega obsega zahteva (razen ene častne izjeme), pa bomo dobili kar zaokroženo sliko mrtvila, ki v molku potrjuje našo nesposobnost prilagajanja in vključevanja v sodobne tokove obveščanja. Bi bilo kaj drugače, če bi bila razstava postavljena kje drugje, ne v premajhni AVLI in iz mestnega središča „preveč „oddaljenom“ Salonu VTS? kaj se ve. M. R.

MKUD dr. FRANJO CRNEK

Mladinsko kulturno umetniško društvo dr. Franjo Crnek je eno najbolj agilnih mladinskih društev v mariborski občini. Sedež društva je na prvi gimnaziji v Mariboru, Leninov trg 1. Dejavnost društva poteka v naslednjih sekcijah: v dramsko-recitacijski, v sekciji za moderni balet, v literarni sekciji, ki izdaja glasilo Mlada misel, v likovni sekciji, ki vodi mladinsko razstavišče Avla, ter v foto-kino sekciji.

Vsako sezono, ki obsega razdobje šolskega leta (september-junij), pripravi MKUD vrsto kakovostnih kulturnih akcij in prireditev tako na šoli kot zunaj nje in se tako tvorno vključuje v kulturno življenje krajevne skupnosti, občine in republike, sodeluje pa tudi z zamejstvom. Obseg dejavnosti društva je izredno širok, saj zajema najrazličnejše akcije od prirejanja recitalov in literarnih večerov v Avli in zunaj nje, lastnih in organiziranih gledaliških predstav na malem odru SNG, vključevanja v vsakoletno Borštnikovo srečanje, do sodelovanja na tradicionalnem srečanju mladinskih gledaliških skupin Naša beseda, odkrivanja in predstavljanja mladih likovnih talentov v razstavišču Avla, razstav že znanih likovnih umetnikov prav tam, pa razstav del fotografov in likovnih amaterjev ter šolskih skupin, posredovanja razstav v druga razstavišča, šole in delovne organizacije. Poleg tega društvo redno vabi v goste slovenske pesnike in pisatelje, organizira delovna srečanja mladih likovnikov ter sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami, mladino na drugih šolah, študenti in pripadniki JLA.

V MKUD dr. Franjo Crnek se torej vselej nekaj zanimivega dogaja, vsakdo lahko najde v njem tisto interesno področje, ki mu najbolj „leži“. Res je, da a so dijaki prve gimnazije v društvu v večini, kar pa ne pomeni, da se društvo zapira v svoje okvire. Nasprotno: član oz. sodelavec društva lahko postane vsak, ki želi aktivno delati in se pri tem ravnati po pravih likovnih družstvih. Število zunanjih sodelavcev, številna priznanja in delovni uspehi — vse to potrjuje, da je društvo v letih trdega dela prebilo okvire internosti in anonimnosti in se priključilo kulturnim prizadevanjem v združenem delu. K sodelovanju pa vabimo vse, ki bi hoteli pomnožiti naše vrste. Vse podrobnejše informacije dobite v tajništvu prve gimnazije, Leninov trg 1, ali po telefonu 21-180. Srečno!

FOTOAPARAT KOT MOŽNOST ALI KOT OMEJITEV?

Ob razstavi fotografij Iva Čerleta v mladinskem razstavišču AVLA na Prvi gimnaziji Maribor

Vsekakor se Ivo Čerle z obema rokama oklepa možnosti — efektov, ki jih dobimo s pomočjo najrazličnejših perspektiv, osvetlitev, objektov... Tako izbira in najde zanimiv motiv, kompozicijsko dovršeno izluščki bistveno značilnost stvari ki nas obdajajo, stvari, ki jih mimoidoči ne zaznamo, ne vidimo njih čara — ne prizadenejo nas. Tako se med fotografijami znajdemo v okolju, ki ne prinaša ničesar novega, neznanega, pravzaprav le v delčku okolja, ki ga Čerletovo OKO izlušči kot vsebinsko sporočilo celote. Zatorej ni čudno, da toliko opevajo OKO fotografa — fotoaparata.

Ljudje fotografirajo:

- ali kot opice, čisto brez veze
- ali iščejo motive, reproducirajo okolje
- ali svoje sporočilo, zamisel oblikujejo — producirajo, t.j. s pomočjo fotoaparata poskušajo izraziti svoj jaz (fotoaparata kot ORODJE, ne pa kot PREDMET dela. Kajti ni umetnost npr. fotografirati s „fish-eye“ objektivom (v kolikor imamo denar zanj — umetnost je to kar s fotografijo izpovemo, koliko je v njej nas).

Ivo Čerle — iskalec motivov, zapisovalec podane realnosti. „Kdor išče — ta najde“ ali „Potrpljenje in žilica opazovanja.“ Ivo Čerle malo oblikuje (ne moreš posekati drevesa, ki ti kvari kompozicijo, ali na smetišče odložiti nekoliko mrtvecev — kajti to več ni smetišče, temveč pogrebni zavod, ne moreš (?) postaviti plot ravno na tem mestu — NE! — svet Čerletovih fotografij obstaja sam zase — Ivo Čerle se vtihotapi vanj — bolj ali manj uspešno — ko ga beleži — beleži pa lahko večinoma le kar je že prej obstajalo, ne pa kar je ON ustvaril. Zato torej bolj REPRODUKTIVNA kot KREATIVNA fotografija.

V bistvu nam ta razstava razkriva zelo malo Čerletove osebnosti, kajti te fotografije bi ravno tako lahko posnel kdo izmed vas — spoštovani bralci. V razstavljenih delih torej težko najdemo OSEBO Iva Čerleta. Manjka občutek komunikacije med njim in samim predmetom fotografije. Zato pa zaživi majhen avtoportret, ob uvodnem tekstu, toliko bolj v anarhiji posnetkov OKOLJA; police, knjige, televizor — pred njimi vsemi pa ON. To je Čerletov svet — on in okolje; ne, menda je verjetno pravilneje: „OKOLJE in on.“ Zelo priporočamo obisk razstave; posebej pa še tistim, ki obiskujejo razstave in kupujejo „umetnišne“ le zaradi IMENA, saj krasi Iva Čerleta zvonec naslov KANDIDAT MOJSTER FOTOGRAFIJE.

goran devidé

POGOVOR S PISCEM „MESEČNIKOV“

31-letni **Tomaž Iskra** je eden najuspešnejših mlajših jeseniških literatov, saj je njegov 170 strani obsegajoči roman Mesečniki lani v nadaljevanjih objavljalo osrednje slovensko mladinsko glasilo Mladina. Roman, ki je nekakšna lokalna, poplitvena različica nekaterih stvaritev Jacka Kerouaca in Mateta Dolenca, prikazuje skupino mladih neuravnoteženih ljudi na njihovih mukotrpnih blodnjah po beznicah in disco klubih, njihove krockarije, bežne dogodivščine z ženskami, njihove konflikte s policijo, starši in delovnim okoljem. Značilnost teh junakov, zapitih umetnikov in bohemov, je, da znajo zelo sočno preklinjati na račun družbe, v kateri živijo, čeprav sami niso v ničemer boljši od nje. Pravzaprav ima po mnenju teh „mesečnikov“ ta družba eno samo napako: ne priznava njihovega umetništva in genialnosti.

Ker so Mesečniki napisani po resničnih dogodkih in nekaterim osebam — npr. Mihi Balohu — avtor ni spremenil niti imen, me je najprej zanimalo, kakšne so bile reakcije teh ljudi, junakov Mesečnikov, po objavi romana. Tomaž mi je odgovoril takole:

„Moram reči, da so moje pisanje skoraj vsi prizadeti vzeli kot dobronamerno. Le redki so mi zamerili... Nekdo mi je celo grozil po telefonu... No, nazadnje se je le vse poravnalo.“

V intervjuju, ki si ga ob sklepu Mesečnikov dal za Mladino, si izrazil željo, da bi pustil službo v železarni, kjer delaš kot elektrotehnik, in postal poklicni pisatelj?

„Seveda to še naprej ostaja moja velika želja. Žal pa si ne morem privoščiti avanture, da bi se šel poklicnega pisatelja, dokler mi družba ne zagotovi za moje delo vsaj poprečnih osebnih dohodkov in socialnega ter zdravstvenega zavarovanja. Umetniško ustvarjanje zahteva čelga človeka: ne morem se zbrati za pisanje, če pridem iz službe psihično in fizično utrujen... Navsezadnje pa mora pisatelj poznati stvari, o katerih piše. Da pa jih lahko spozna, mora študirati: pravo, ekonomijo, politiko... Študij pa zahteva čas, veliko časa. Po mojem mnenju bi moral biti vsak pisatelj v rednem delovnem razmerju pri založbi, za katero piše knjige. Poleg tega pa naj bi seveda dobival še honorar za objavljena dela.“

Pa se ti ne zdi, da bi postali pisatelji v tem primeru družbeni privilegijanci in bi se potemtakem prav lahko zgodilo, da bi imeli Slovenci celo armado raznih peroprasikov in zraven mogoče še manj dobrih pisateljev, kot jih imamo zdaj?

„Vsekakor bi bilo treba uvesti selekcijo. Najprej naj bi se pri založbah zaposlili vsi znani, starejši pisci, pa tisti med mlajšimi, ki imajo za seboj več knjig in uveljavljeno ime, potem tisti, ki imajo šele eno knjigo, in ne nazadnje tisti, ki doslej še niso imeli sreče, da bi prodrl v založbe, pa so se s pomembnimi prispevki oglašali v revijah. Seveda pa bi vsak pisatelj, ki bi bil v delovnem razmerju z založbo, moral izpolnjevati določene pogoje, kar se tiče kvalitete in kvantitete svojega dela. V skrajnem primeru, bi mu lahko založba tudi odpovedala službo.“

Torej naj bi po tvojem mnenju pisatelji postali nekakšni državni uslužbenci?

„Vsekakor bi morali poklic umetnika izenačiti z ostalimi poklici in ga podružbiti. Tudi umetnik je konec koncev delavec.“

In še zadnje vprašanje: kakšni so tvoji nadaljnji literarni načrti?

„Snujem nov roman, ki bo napisan v prvi osebi in bo imel enega samega junaka — ni važno, ali bo to delavec pri stroju, snažilka, intelektualac... Rad bi prikazal predvsem njegovo intimno doživljanje tega sveta, pa tudi zunanje okoliščine, njegove družinske in erotične probleme... Skratka, to bo človek dvajsetega stoletja, ki ga utesnjuje današnja civilizacija.“

Dramatiziral sem tudi Mesečnike in jih pripravljam za uprizoritev v gledališču. Seveda bodo potrebne še precejšnje korekture.“

EDO TORKAR

*Kdorkoli si: ko šipe mrak zastre,
zapusti sobo z znanimi stvarmi;
pred tabo se daljava razprostre:
kdorkoli si.*

*S trudnim pogledom, ki ga le težko
od shojenega praga razdvojiš,
počasi vzdigneš v mrak črno drevo,
v samoti pod nebo ga zasadiš.
In si ustvaril svet. Neomejen,
enak besedi, ki molče zori.
In ko doume volja mu namen,
ga tvoj pogled narahlo izpusti..*

KULTURA IN OS

(UVOD-Rainer Maria Rilke)

Osnovna struktura vsake povezane misli sta običajno najmanj dva elementa, in pri razkrievanju bistva se že skoraj običajno najprej omejimo na seciranje teh dveh skrajnih pomenov. Kultura in osebnost; njuna medsebojna odvisnost in pogojenost. Razkorak med človekom in tehniko je vsak dan večji in to mora nujno vsakega zdravo mislečega privedi do nekaterih osnovnih in ključnih vprašanj, ki se ob tem porodijo. Eno osnovnih je gotovo tole: v čem naj bi bilo sploh bistvo kulture? Kakšna je perspektiva možnosti za različne, a vendar adekvatne (v mejah objektivnega sloneče) interpretacije tega antropološkega fenomena? Ne oziraje se na najrazličnejša bolj ali manj ekstremna pojmovanja o kulturi, bi lahko mirno potrdili misli, da določen nivo tehničnih dosežkov prav gotovo niti v najosnovnejših niansah ne more dajati odgovora na bistvo kulture. Vendar pa to vprašanje – v čem je oziroma naj bi bilo bistvo kulture – danes ni zgolj abstraktno, se pravi zgolj načelno (in torej v osnovi brez pravega smotra), pač pa se nam zjedri v uganko življenja in pravo bivanjsko stisko, v katero je zašel človek kot (potencialni) ustvarjalec in dejavni nosilec kulture. Znašli smo se v položaju, ki bi se, denimo, še pred nekaj stoletji zdel kot pravi paradoks: ni več v prvi vrsti problem zadostne kvantitativne proizvodnje življenjskih sredstev, se pravi, da ne gre za dilemo, ali bosta tehnična zmogljivost in njena proizvodnja ogroženi, pač se moramo vprašati: ali bo človek sam kos tej tehnični zmogljivosti? Kako se bo iztekel boj z „bogastvom“, ki ga je ustvaril kot proizvajalec in nosilec kulture? Eno je gotovo: človek je v svojem obstoju in v osebnostnem jedru **BISTVENO OGROŽENI**! Ta ugotovitev nam naj bo kačipot za nadaljnja razmišljanja o tem problemu, ki se nam z zornega kota človeka (kot objekta in subjekta zgodovine) kaže kot razmerje med kulturo in osebnostjo. Če pa zarezemo v sredico tega jabolka, lahko posamezne pečke med sabo strnemo v tri med sabo se prepletajoča tematska poglavja: **NARAVA – KULTURA – OSEBNOST**

(1) **NARAVA IN KULTURA** sta tako raztegljiva in plastična pojma, da ju mnogi pojmujejo kot nasprotji. Pravilneje bi rekli, da gre za mejna pojma ene in iste človeške stvarnosti. Tukaj se bomo poskušali izogniti tistim klasičnim definicijam kulture, ki so poenostavljale kulturo na najenostavnejši princip, kot nekaj samozadostnega... „entitet sui generis“ (Leslie White). Narava je vse, kar nam je že dano brez našega posebnega prizadevanja: v človeku kot prirojeno, zunaj njega pa kot tisto, kar ga obdaja. Delovanje je prvi ključni člen, ki loči kulturo od narave. Do razčiščenja obeh pojmov nas torej pripelje človekova dejavnost, ne pa morebiti človek kot nosilec te dejavnosti. Delo je osnovna faza človekovega učlovečenja (tako biološkega kot sociološkega – oba potekata hkrati). Gre seveda v prvi vrsti za uporabo orodja. Razvoj produkcijskih sredstev namreč predstavlja zadnjo konsekvenco materialne kulture.

Pravo orodje pomeni človeku nekakšno podaljšanje naravnih udov in ne zgolj golo „reč“ ali predmet, ki ga poljubno odvržemo. S tega vidika je torej narava in naravno vse, kar nas je obdajalo že pred človekovim poseganjem v dogajanje v svetu, kultura pa vzporedno z naravo kot korelativnim pojmom (pojmom) pomeni vse, kar je človek obdelal, oblikoval, prevrednotil in oplementil s svojim delom. Narava pomeni bitno globino (globino materialnega naročja) in jo razodeva, kultura pa razvojno višino. Šele v naravi se pojavi okvir časa, časnosti; v tej globini se začenja čas za človeka. Narava je v kulturi vedno navzoča kot nepretrgana možnost in pripravljenost, ob kateri se lahko človek s svojimi kulturnimi podobami in ideali udejanja – in seveda udejanja tudi svet stvari okrog sebe.

Limita čiste narave in čiste kulture je zgolj abstraktna začrtanost, teoretska postavka, ki se pojavlja na obeh skrajnostih, med katerima je niz bolj ali manj nejasnih in prepletenih prehodov. Vse, kar človek kulturno pridobi, je do neke mere le udejanjanje naravnih potencialov, ki so v njem in v svetu. Obratno pa je mnogokaj, kar je prej veljalo za dedno in prirojeno, torej naravno, vendarle že pridobljeno, se pravi produkt kulturne dejavnosti, ali pa je vsaj usmerjeno v prihodnje kulturno udejanjanje.

Jasno je, da govorimo o kulturi smiselno le glede na razliko med človekom in vso ostalo, manj razvito živo naravo, obenem pa je s tem še bolj potrjena trditev, da sta narava in kultura le mejna pojma. Vse človekovo kulturno delo je „kulturno“ v bistvu le v primerjavi z ostalim svetom; glede na njega samega pa je vsa njegova dejavnost „naravna“; pri tem pa nikakor ne moremo določiti in zakoličiti meje začetkov kulturnega delovanja.

Pa se vprašajmo: če naj bo misleč razum v človeku tisti dejavnik, ki nam pomaga razmejiti območje narave in kulture, ali ni potem na primer kulturno tudi delo čebel, ki opravljajo v sestavljanju šesterokotnega satovja delo, ki vsebuje natančnost višje matematike, torej razumnost, ki nedvomno presega duhovno obzorje večine kulturno delujočih ljudi? Ta razlika pa se ne skriva v razumnosti kot taki, marveč v **ZAVESTNOSTI RAZUMNE DEJAVNOSTI**; z zavestnostjo pa je neizogibno združena individualna svobodnost. Le tisto razumno bitje, ki je obenem zavestno, je tudi individualno in ne le vrstno, zato pa tudi svobodno, ne pa tako rekoč (prisiljeno) na vrsto prilepljeno; v tem ko posameznik te vrste ne more sam o ničemer individualno odločati, marveč opravlja to „umno“ delo z vso nujnostjo in določenostjo kot člen v verigi celotne vrste, ne da bi si mogel sam kaj pomagati, se znajti, če mu na primer postaja delo desmiselno. Torej je človek dejansko kot vrsta do drugih vrst drugače drugačen, kot so druge vrste živih bitij med sabo drugačne. Korenina problema izhaja prav iz te drugačne drugačnosti (pregovor: kar mačka rodi, mišli lovi – velja resnično za vse vrste živih bitij, razen za TO eno), ki se kaže v tem, da lahko človek nadzoruje „rezultate“ svoje kulture svoje civilizacije. Uvodoma smo omenili, da se bomo skušali izogniti nekaterih ekstremnih naziranj v tej smeri, pa za ilustracijo kljub vsemu pogledjmo v knjigo že omenjenega ameriškega kulturologa Leslie Whitea, konkretno v njegovo temeljno delo Znanost o kulturi (The Science of Culture). Osrednje poglavje v tej knjigi zavzemajo misli, ki so strnjene v naslovu: **ČLOVEKOVO NADZOROVANJE CIVILIZACIJE – ANTROPOCENTRIČNA ILUZIJA**. „Prepričanje, da človek nadzira civilizacijo, je zelo razširjeno in globoko zakoreninjeno. Običaji in institucije, orodja in stroji, znanost, umetnost in filozofija so človekovi proizvodi in so tu samo zato, da izpolnjujejo njegove ukaze. Človek ima moč, da začrta smer, ki mu je všeč, da oblikuje civilizacijo po svojih željah in potrebah. VSAJ V TO NESPAMETNO VERJAME (PODČRTAL T. P. J)“. White prihaja do temeljnega zaključka, da se civilizacija razvija v skladu s svojimi lastnimi principi in zakoni, ne pa preprosto po človekovih željah, potrebah in namerah. Človek torej ni svoboden ustvarjalec civilizacije, „subjekt“ našega razvoja, ampak prav narobe – „subjekt“ človeške zgodovine je sama civilizacija, človek pa mnogo bolj njen „objekt“ ali vsaj, po Whiteu, „odvisna spremljivka“. S tem se

SEBNOST

obenem postavlja na dnevni red eno ključnih vprašanj sodobnega človeštva: kakšno je razmerje med človekom in njegovo civilizacijo, njegovo preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo, željo po revolucionarnem odkrivanju, spreminjanju sveta in dejanskimi možnostimi, ali, širše povedano, med človekovo svobodno voljo in njegovo določenostjo.

(2) NARAVA IN OSEBNOST. S pojmom zavestnosti in individualnega razuma smo že precej opredelili pojem osebnosti, ki pomeni človekovo razumno in svobodno samostat — torej višek njegove individualne samostojnosti. Prišli smo do sklepa, da je kultura v jedru osebnostno oblikovanje narave. Narava in osebnost sta tedaj v enakem razmerju kakor narava in kultura. Osebnost je oblikujoče počelo narave, potem je tudi kultura vedno le osebnostna kultura, se pravi združena s človeško osebnostjo.

Cestokrat prihaja do mešanja terminov oseba — osebnost. Oseba je bolj ontološka kategorija, osebnost pa bolj psihološki pojem. Oseba je dana že z naravo, je sploh narava, gledana v ontološkem redu; osebnost pa moramo šele uresničiti, udejanjiti iz gole naravne možnosti. Psihološka opredelitev osebnosti torej pomeni, da je uresničevanje osebnih vrednot neke vrste samouresničevanje osebnosti (Jung, Rogers . . .). Osebnost je samooblikovalnost — kot skupni imenovalček za samouresničevanje človeka posameznika sredi sveta; gre za prvenstveno zmožnost samooblikovanja, samoopredeljevanja in samonadziranja. Šele kultura dopolni človeka v osebnost. Odprtost v izpopolnitev je potemtakem prva dinamična značilnost osebnosti kot samooblikovalnosti ali samouresničevalnosti. Gre za realizacijo posameznikovih hotenj. Bistvo svobodnosti se kaže v tem, da je posameznik sposoben tako hoteti, da se hotenje nenehno presega, da se v vsem pretoku iz ene kvalitete v drugo še vedno (to hotenje) SAMO HOČE. Edino ta vloga posebne dejavnosti omogoča osebnosti (svobodno) samostojno pot, to je pot kulture.

Podoba osebnosti je tudi v svoji dejanski samouresničitvi, se pravi kot realna osebnost, vedno vsaj delno odvisna obenem od vsakokratnega kulturnega ideala, kakor živi v družbi in človeku sredi nje utelešen kot usledni zgodovinskih in družbenih vsebin in oblik. Manj je neposredne določenosti v naravi, več je osebne samoodločitve, to je svobodnosti v osebnosti.

(3) KULTURA IN OSEBNOST. USTVARJANJE KULTURE ima, kot smo ugotovili, osebnosten značaj. Osebnost je odprt sistem; to pomeni da je težko potegniti (ali pa to včasih sploh ni mogoče) mejo med človeškim subjektom kot ustvarjalcem in med proizvodi, ki jih je ustvaril, zlasti pa med tistimi, ki jih pravkar šele ustvarja. Prav to pomeni globoko prepleteno dialektiko osebnostne biti v primerjavi z mnogo preprostejšo živalsko in rastlinsko bitjo, če naj v naravi, ki je nikoli ne bomo do konca prepoznali, sploh kaj imenujemo „preprosto“.

Kar nemogoče je strogo (shematično) ločevati med „delovanjem“ in med „deli“, med kulturno ustvarjalnostjo in med kulturnimi stvaritvami. Če hočemo po vsej sili ločiti dejavnost samo, in rezultate te dejavnosti, lahko zaidemo zopet v neko skrajnost, kjer pomeni kultura zgolj in izključno zunanje materialne storitve. Posledica tega pa je, da ob gospodarskem in tehničnem napredku na samo osebno rast in razvoj človeka pozabljamo. Naši lastni proizvodi nastopajo proti nam kot neka „tuja“ sila in slika njihove prvotne narave kot najglobalnejšega elementa naše ustvarjalnosti (in torej dejansko od biti dela samega neločljiv) začne vidno bledeti. S svojim kulturnim prizadevanjem smo ustvarili porabniško družbo, v kateri je tudi človek — njegova osebnost — le bolj ali manj konvertibilno blago, s katerim manipuliramo po kvantitativni računici materialnih dobrin. Ali kot je nekoč zapisal francoski književnik Jean Rostand: Znanost je iz nas naredila bogove, preden smo zaslužili, da bi bili ljudje. (Več o tej temi govori dober članek Antona Trstenjaka „Antiinteligenca v svetu in družbi“ v reviji Znamenje — 3/1973).

15. marca 1975 pa je izšel v Delu zanimiv članek Alenke Gerlovič z naslovom „Mehiški zapis“. Za naše prejšnje trditve nam daje kar plastično potrditev. „Mehika me je tudi očarala zaradi neizmerno bogatega in izvirnega kulturnega izročila, ki ni zgolj pokopano v muzejih, ampak prepleta najskromnejše vsakdanje življenje. Zaostalost? Ne, samo še zmeraj prvobitna stopnja materialne in duhovne kulture, harmonično povezanih. Enostranska, zgolj gospodarska razvitost je najbrž večja zaostalost kot prvobitna družba, ki nosi v sebi vse možnosti harmoničnega razvoja.“

Kultura se nam torej kaže kot neke vrste osebnostna energija, narava pa so neosebna dela, kolikor seveda zopet v naravi sploh smemo govoriti o „delu“. S svojo kulturno dejavnostjo človek širi meje svoje osebnosti; osebnost prehaja v širši svet in transcendirajo svojo zgolj biološko podobo. S postopno artikulacijo se tudi meje med človekovim subjektom in njegovimi produkti vedno bolj raztezajo (širijo) in zabrisujejo. Osebnost kulturnim stvaritvam vtisne svoj osebni pečat: misli, čustva, hotenja najrazličnejših in tezičnih, vzorci, ideali . . . vse se odraža v njih. Kulturna dela, kolikor so ločena od človeka kot „produkti“, so tako rekoč strjena usledina ali tuji popredmetenje in novo utelešenje osebnosti. To je daleč najopaznejše ravno na področju „osebne razgaljanja“ (ali kot je dejal neki slovenski pesnik: „Specifične samodestrukcije, ki se na trenutke tako zelo hoče, da sama več ne ve kam“) — to je umetniškega ustvarjanja. Gre za najbolj zapleten, subtilen, eruptiven in vselej se presegajoč odnos med — če se malo poigramo z neko „psihološko ekonomiko“ — človekovo „miselno“ in „blagovno“ formo. Kot celota pa je to zopet zgolj (samo) in v najvišji možni meri objektiviziran rezultat ustvarjalnega subjekta, osebnosti.

Ne samo ustvarjanje, temveč tudi sprejemanje kulture ima izrazito osebnosten značaj. Človek je edino bitje, ki ga spoznanje spreminja. Bitje sicer kaže kar vse premagujočo neprizadetost glede na spoznanost, vendar pa dela tukaj človek izjemo iz splošnega pravila. Pomembna značilnost človeške osebnosti je ta, da v tem, ko misli, ne oblikuje samo predmetov svojih misli, temveč tudi, sama sebe.

Bistvena značilnost človekove intencionalne dejavnosti je v tem, da je do neke mere vedno neizogibno neodtujljiva, inalienabilis. To pomeni nov vidik njegove dialektične napetosti: človek se z osebnostno dejavnostjo naravi oddaljuje (odtujuje), hkrati pa se s prav tem delovanjem najbolj vseblja, postaja bolj (najbolj) sam svoj, se pravi šele to, kar po naravi je, osebnost, in zato (s tega vidika) docela neodtujljiva.

Vsako kulturno oblikovanje ima svojevrstno oblikovalno moč. Kulturno oblikovanje obsega torej v prvi vrsti uresničevanje samega sebe. Človek lahko šele v osebnostnem oblikovanju kulture sam sebe uresničuje — ali, kot je zapisal Nietzsche, da je človek „še neugotovljena žival“. Ta kulturna ustvarjalnost je ustvarjanje človeka po samem sebi — creation de soi par soi, kot se je lapidarno izrazil Bergson. In kako vsa ta „kulturna“ početja osmisli, kako jim dati nekak pozitiven predznak v smislu odgovorov na temeljna vprašanja našega TU—SMO—jevanja . . . ? Človek najbolj osmisli svoj obstoj tako, da osmisli zunanji svet in njegove pojave. S tem ko se v svet pogloblja, ga razkriva, odkriva in po potrebi spreminja, se vanj pogloblja in prodira v njegovo bistvo; odkriva mu pajčolan golih videzov. Torej bi lahko opredelili kulturo kot govorico ČLOVEŠKE osebnosti, kot tisto govorico, ki že s samo formo, posredno pa seveda v prvi vrsti s svojo povedljivostjo in smotnostjo, daje neki vrsti živih bitij „prioriteten“ značaj. Dileme okoli te „prioritete“ pa naj bodo kondicija za drugo razmišljanje, ki pa mora imeti svoj logični (ali pa vsaj jasni) koren v nekaterih iskrih pravkar povedanega.

Tone Petelinšek

Viri: Anton Trstenjak: Kultura in krščanstvo/Tinje—Dom prosvete—1975/— prvo poglavje; Delo — 15. 3. 1975; Znamenje—3/1973; G. Petrovič: Mogučnost čovjeka/Studentski centar sveučilišta u Zagrebu/ . . .

PREDSTAVLJAMO DVA MLADA IN PERSPEKTIVNA GLASBENIKA

GAL HARTMAN

DATUM ROJSTVA

16. 11. 1958 v znamenju zmaja (kitajski horoskop)

LASJE

do kolen

BARVA OČI

modra brez leska

NAJLJUBŠA HRANA

sadna kupa

NAJLJUBŠA PIJAČA

mleko z rumom

VZORNIK

Anton Tomaž Linhart

KONJICEK (HOBBY)

posnemanje hišne papige (ni arara)

INSTRUMENTI

violina, električna violina, klavir,

električni klavir... vse živo

JAZZ SKUPINA

Camel (Kamela)

ROCK SKUPINA

Yes

PEVKA

Ema Prodnik

MNENJE O OTU PESTNERJU

Ko sem bil 6 let star, sva se igrala v

peskovniku

ŠTUDIJ

akademija za glasbo v Ljubljani (smer:

violina)

KDAJ SI SE ZAČEL UKVARJATI Z

GLASBO

V 1. razredu osnovne šole

KAJ MENIŠ O PUNK ROCKU

To je za ljudi, ki so spili 0,5 litra ruma

BI SE TI KAJ PAVEDAL

Kdor visoko leta, nizko pade

ŠE KIKLCO PRODALA BOM . . .

KATEDRA: Kako ocenjujeta vaju 1. (upam, da ne zadnji) skupni koncert?

DEJAN: Čisto zadovoljna vsekakor nisva bila. Če bi imela še en podoben koncert, potem zagotovo vem, da bi vse potekalo povsem drugače. Ker pa je bil to najin debi, si nisva upala zaigrati kaj bolj efektnega.

KATEDRA: Kaj menita o zanimanju Mariborčanov za domači jazz?

DEJAN: Ni preveč zanimanja. Ker ni dovolj ljudi — po eni strani — in ker ni pogojev za delo — po drugi strani.

GAL: Mladi se takoj, ko odrastejo, vržejo na tipičen šibaški rock in igrajo ne vem kakšne bedarije.

KATEDRA: Ali v prihodnje računata na povečano zasedbo (ritem . . .)?

DEJAN: Niti slučajno! V Mariboru ne obstaja niti en dober bobnar in niti en sam dober basist.

GAL: Treba se je prilagoditi trenutnemu stanju. Sicer pa bo čas opravil svoje.

KATEDRA: Kdaj lahko pričakujemo nov koncert?

DEJAN: Jaz ne bi vedel čisto nič.

GAL: Po vsej verjetnosti prihodnje leto ob istem času (opomba: mogoče kakšen dan prej).

KATEDRA: Kaj trenutno počneta?

DEJAN: Študij in še enkrat študij . . .

GAL: Študij in še dvakrat študij . . .

KATEDRA: Kaj bi bilo potrebno napraviti v Mariboru za popularizacijo domačega jazzja?

PREDSTAVLJAMO DVA MLADA IN PERSPEKTIVNA GLASBENIKA

DEJAN PEČENKO

DATUM ROJSTVA

13. 12. 1958 v znamenju podgane (kitajski horoskop)

LASJE

mastni, da je kaj

BARVA OČI

rjave z zelenim leskom

NAJLJUBŠA HRANA

slasčice (okoli 1. v mesecu), sendviči

(druge dni)

NAJLJUBŠA PIJAČA

mlekov sok

VZORNIK

Anton Aškerc

KONJICEK (HOBBY)

sestanki s pubertetnicami (16, 17 let)

INSTRUMENT

klaviature

JAZZ SKUPINA

Boško Petrovič (BPC)

ROCK SKUPINA

Yes (Da)

PEVKA

Diana Ross

MNENJE O OTU PESTNERJU

Mi ne zneso

ŠTUDIJ

V Gradcu — — Avstrija (jazz)

KDAJ SI SE ZAČEL UKVARJATI Z

GLASBO

Uh, tega pa res ne bi vedel

KAJ MENIŠ O PUNK ROCKU

Ja, pa res ne vem, kaj se dogaja z

današnjo mladino

BI SE TI KAJ PAVEDAL

Ti očeta do praga, sin tebe čez prag

DEJAN: Ukiniti Rončelove večere jazzja (PARDON, STAVEK NI NA PRAVEM MESTU) . . . Povabiti jazz glasbenike.

GAL: Zakaj pa imamo jazzovsko sekcijo Maribor?

KATEDRA: Ali je Maribor res zaostalo mesto na področju glasbe?

DEJAN: Ne bi vedel.

GAL: Če ga primerjaš z Jesenicami . . .

KATEDRA: Kaj pravita na trenutno svetovno jazz in jazz—rock sceno?

DEJAN: Je še kar na višini, samo preveč sovpada s časom. Primer: Coltrane je že leta 1964 počel stvari, ki nikomur niso bile jasne. Zdaj pa se vsi ukvarjajo s stvarmi, ki jih je on počel pred 14 leti, pa še vedno nismo zasledili nič novega.

GAL: Hartman.

KATEDRA: Kje je jazz najbolj napredoval?

DEJAN: Najbolj je napredoval vsekakor evropski jazz, in to v svojo

smer, med tem ko imajo Američani še vedno ene in iste tdfghvbguz . . . (prevod: ameriška jazz glasba).

GAL: Evropejci igrajo glasbo, ki gre pri nas bolj v uho.

KATEDRA: Kako gledata v prihodnost?

DEJAN: Zelo žal mi je, da bom tako hitro umrl (?). Samo še 3-krat toliko, in potem je konec.

GAL: Ne morem se znebiti občutka, da me bo povozila lokomotiva, in to dieselska.

KATEDRA: Koga imata najbolj v želodcu?

PEČENKO: Srbske komponiste. Ti namreč skladajo pesmi, ki so si med seboj podobne kot jajce jajcu, in to je višek.

GAL: Duško Lokin, Džo Maričič-Maki,

KATEDRA: Za konec: Kaj bosta povedala našim bralcem?

GAL + DEJAN: VIDIMO SE PRIHODNJE LETO (V GOSTILNI)!!!!!!
Sprashevala, posnela in zapisala 2 PUNK ROCKERJA

„Drage potnice in potniki. Prosimo vas da si pripnete pasove in prenehate kaditi. Še nekaj minut in pristali bomo na letališču J. Kennedy v New Yorku. Vreme je sončno, temperatura 26 stopinj C. Upam, da ste se v našem letalu udobno počutili in preživeli deset prijetnih ur letenja.“ S temi besedami se je od nas poslovila stewardesa, ko nas je vse od Zareba obveščala o vseh mogočih in zanimivih stvareh.

Tako smo končno pristali na čudovitem in ogromnem letališču J. Kennedy. To letališče je pravo malo mesto. Kot sem kasneje izvedela, prihaja na delo na to letališče 32.000 ljudi. Letališče ima svojo banko, hotel, cerkev, prav tako pa izdajajo vsak dan svoj časopis. Na tem ogromnem prostoru pa stoji še enajst stavb, ki vsak dan sprejmejo tisoče in tisoče potnikov in prepričana sem, da vsi potniki zapustijo to urejeno letališče z najlepšimi vtisi. Tudi moji prvi vtisi so bili nad vse prijetni. Toda, čez kakšno uro, ko sem prispela v sam center New Yorka, so ti, moji vtisi izgubili svoj sijaj.

Verjetno se boste vprašali — zakaj? Prepričana sem, da bo vsak našel svoj del odgovora v današnjem, ali pa v prihodnjem članku. Kot verjetno vsi veste živi v Severni Ameriki okrog 200 milijonov prebivalcev. Človek se vpraša, katere so tiste značilnosti, ki vežejo to maso ljudi, kakršna je pravzaprav ta Amerika?

Amerika je v delovnih oblekah in tovarniških dimnikih, v avionih in helikopterjih, hladilnikih, kamerah, avtomobilih, v jazzu in v baseballu, žvečilnem gumiju in cocacoli, v 1800 dnevnikih, 1000 tednikih, 7000 časopisov, 2000 strokovnih listih, v nad 160 milijonov radio aparatih, nad 80 milijonov različnih . . . in več kot 15000 kino dvoran; v izredno širokem omrežju avtostrad in bleščeči verigi brezštevilnih mostov; v moči dolarja in pajkovi mreži vseh mogočih korporacij, v brezličnih pročeljih sivih jeklenobetonskih nebotičnikov, v reklamah in tako naprej in tako naprej . . .

V tem pisanim svetu ameriškega kontinenta bi človek zamaš iskal povprečnega tipičnega Amerikanca. Kdo bi naj bil to? Naj bo to tisti čigar ded je Poljak, ena prababica Nemka druga Poljakinja, oče Irec, mati Amerikanka, rojen pa je bil pred 30, 50 ali več leti v kabini drugega razreda kake čezoceanske ladje?

Amerika je skupek skrajnosti. Prav takšen pa je tudi New York — Amerika v malem.

New York je največje mestno naselje na svetu, saj prebiva na širokem mestnem območju (s predmetji) več kot 17 milijonov ljudi.

New York je zrasel v zgronjem delu newyorškega zaliva v ustju reke Hudson in East Rivers. To pa je le srednji del velikega New Yorka na polotoku Manhattan. Posebni naravni pogoji, hiter gospodarski napredek ZDA in naglo priseljevanje se izražajo v njegovem hitrem razvoju in nastanku novih četrti, ki so vsaka zase velemesto. Vsaj Evropejec, tudi tisti, ki je šel skozi največja evropska mesta, se ob prihodu v New York počuti izgubljenega tako zaradi ogromnih razsežnosti in velikih stavb, ki ga obdajajo z vseh strani, še bolj pa zaradi strahotnega hrupa okrog njega.

Po sestavi prebivalstva je New York izrazito kozmopolitansko mesto. Zaradi številnega prebivalstva in prostorske razbitosti mesto ne živi enotnega življenja, temveč ustvarja vsaka narodnostna skupina svoj mali New York, v katerem govorijo ljudje svoj jezik in ohranjajo svoje običaje. V severnem delu Manhattana (v harlemski četrti) živi približno pol milijona črncev, v New Yorku živi osmina vseh Židov na svetu, Jugoslovancev pa je okoli 30.000, v državi New York pa jih je še kakih 70.000.

Zato ni prav nič čudnega, da izhajajo v New Yorku časopisi v 200 jezikih.

Manhattan je središče New Yorka kraj prvotnega naselja v južnem Manhattnu je še vedno bančno središče. Stare ulice so ostale ozke, ponekod ožje od 10 metrov zasenčene od visokih nebotičnikov. Moderni Manhattan je zgrajen pravilno. Podolžne ulice — avenije (S — J) so širše in daljše prečne — street so ožje in krajše. Sekajo se v pravem kotu in nimajo imen, temveč številke, tako da se lahko vsak v mestu hitro znajde.

Broadway je center nočnega življenja. Kakor vse ostale ulice, tudi Broadway najbolj zaživi po deveti uri zvečer. Tukaj lahko vidiš brez števila nočnih klubov in barov, ki ti omogočijo zabavo vsakršne vrste. Prav tako je ogromno kinematografov in gledališč, katera ti nudijo ogled predstav ob vsakem času.

Med najveličastnejše zgradbe na Manhattanu vsekakor spada Empirestate Building, zgradba, ki je bila zgrajena leta 1931, in ki je že takrat veljala okrog 41000000 dolarjev. Kljub temu, da ima 80 nadstropij jo prekašata dve zgradbi v sklopu Wored Trade Centre. V tem trgovskem centru je zaposlenih 50.000 ljudi, nad vse zanimivo oz. občudovanja vredno pa je to, da lahko restavracija v tem centru nahrani 20.000 ljudi naenkrat.

Prav tako je potrebno omeniti Radio city Music Hall, največje notranje gledališče na svetu s 6200 sedeži. (Stojišč ni, saj traja poprečen program od 4—5 ur.) V tem času si lahko za 10 dolarjev ogledaš kratko gledališko igro enouren kriminalen film, parado plesalcev in pevcev, približno pol ure uživaš ob poslušanju klasične glasbe, prav tako pa se lahko nasmeješ še kakšnemu humoristu.

Za mlade ljudi je najbolj privlačen Washington Square Park. Tukaj se zbirajo mladi ljudje, študentje, hipiji, artisti, glasbeniki, slikarji, ki kar na trgu slikajo in razstavljajo svoje slike, glasbeniki skladajo svoje pesmice med hrupom avtomobilov, vsak dela tisto, kar ga najbolj veseli.

Prav v centru Manhattana se razprostira Centralni Park in to park v pravem pomenu besede, saj meri v dolžino 2,5 milj, širok pa je pol milje. V parku je živalski vrt, drsališče, muzej umetnosti in različni rekreacijski prostori.

Ogromno je še stavb, ki so vredne občudovanja tako PANAM Building stavba ameriškega prometa s 59 nadstropji, nadalje Rockefellerjev center, Lincolnov center.

Med najmoderneje hotele spada hotel Americana z 2000 sobami. (Kljub tolikšnemu številu sob, so potrebne rezervacije . . .)

Prav tako je nekaj posebnega stavba Združenih narodov, palača iz jekla in stekla, zato ji nekateri pravijo steklena hiša, drugi pa škatla vžigalic, toda eni in drugi vedo, kaj se dogaja pod njeno streho in kaj pomeni ta steklena hipa za svet!

Vsekakor pa je ena najedinstvenjših stvaritev kar sem jih videla Statue of liberty — kip svobode.

Kip je bil postavljen kot simbol prijateljstva med ZDA in Francijo. Visok je približno 45 metrov težak pa je 225 ton. V notranjosti kipa je speljano dvigalo, s katerim se je mogoče dvigniti na sam vrh kipa.

Se in še bi se dalo opisovati ogromne nebotičnike in znamenite stavbe, toda enostavno povedano — tega je preveč.

Prepričana sem, da bo zanimivejši drugi članek, v katerem mislim na kratko opisati življenje in navade ljudi v tem ogromnem mestu.

EDITA SENIČAR

Nadaljevanje prihodnjik

UTRINEK SODOBNE AMERIKE

KONEC SVETA NA MANHATTNU

ZA VSESTRANSKO KULTURNO VZGOJO

V gradivu za VIII. kongres ZKS je bilo naglašeno, da „kulturna vzgoja mora dobiti svoje mesto v vseh oblikah in stopnjah izobraževanja“. To je edino prav, vendar je obenem potrebno jasno opredeliti, kaj taka vzgoja pomeni v samoupravni socialistični družbi. Ali še vedno razmišljamo z gledišč kulture, kakršna je bila, torej tradicionalno sprejemanje in delovanje v gledališki, folklorni, glasbeni dejavnosti in prebiranju več ali manj vrednih knjig?

Nesprejemljivo bi bilo, če bi si predstavljali kulturno delovanje kakor nekaj, kar se odvija onkraj jarka, tu pa je nekulturni svet preprostega dela. V časih, ko so pojmovali prosti čas kot nasprotje delu, je tudi kultura bila na drugem bregu, za tiste z delom manj obremenjene sloje, ki so si lahko prilastili prosti čas in skozenj uganjali visoko kulturo, množicam manj dostopno. Prav tako ni mogoče kulture zajeti z logiko potrošniških odnosov, ko je treba kulturo ponuditi na tržišču in si jo najpač privoščiti, kdor želi in zmore po svojih potrebah. Kultura je del dela, iz njega izvira in vanj se vrača; skozi prosti čas pa pomeni dopolnitev delu, potrebno za razvoj človekovih sposobnosti, lastnosti in potreb. Osebnost se razvija tako v delovnem kakor v prostem času, le da so dejavnosti prostega časa manj omejene s strogo odrejenim potekom dela, pa omogočajo človeku zunaj obveznega dela razmah, s tem pa tudi sposobnosti in lastnosti, ki jih razdrobljen, s stroji obvladan delovni proces niti ne more več omogočiti. To dejstvo obenem izziva k odgovornosti posameznika in skupnosti.

Bistven je prosti čas, o katerem je Marx sodil, da je čas človekovega oblikovanja, duševnega razvoja, izpolnjevanja socialnih funkcij, družabne komunikacije, proste igre telesnih in duševnih življenjskih sil. Prosti čas šele z napredkom proizvodne tehnologije, znanosti in s spremembami družbenih odnosov postaja novo področje, del delovne aktivnosti človeka, vir nove samoupravne kulture.

V tem smislu široka vzgoja zajema celovito dejavnost dela in prostega časa, oboje je aktivnost, sicer ne more uresničevati smotra o vsestranskem razvoju osebnosti. To je kultura, ki zahteva združenost učenja in dela, ne da bi dojemala dejavnosti prostega časa kot nasprotje delu, temveč pomaga človeku, da se lahko identificira v delu in prostem času. Človekova ustvarjalnost ne pozna meja: ustvarjalen je delu je ustvarjalen tudi v prostem času, je kulturno ustvarjalen, a ne le v klasičnem smislu v odnosu do gledališča, knjige, temveč v vsestranskih odnosih do dela, ljudi, okolja in tistega, kar smo dolgo ozko pojmovali kot kulturo. Vse to spreminja tudi vzgoja, posebej še usposabljanje pedagoških delavcev, ki naj bodo sposobni ne samo voditi, kaj vsebuje široka samoupravna kultura, temveč tudi vzgajati za takšno kulturo in jo vključevati v vse vrste vzgajanja in izobraževanja. Od tod je tudi utemeljena zahteva, da se vsak učitelj usposobi za mentorja vsaj ene med dejavnostmi prostega časa, kamor štejejo vsa področja kulture in drugih ustvarjalnih in sprostitevni dejavnosti. Brez tega si ni mogoče zamišljati celodnevne šole, domske vzgoje, usmerjenega izobraževanja, pa tudi ne nove šole kot enega pomembnih žarišč samoupravne kulture in si ni mogoče predstavljati dobre svobodne menjave dela in ne dobre samoupravne aktivnosti med šolo, krajevno skupnostjo in širšo družbo. Zato ni vseeno, kako delujejo mladinske organizacije in društva, kako podružbljamo in podružtvujemo vzgojo, kajti aktivnost mladih na vseh področjih je v bistvu neločljiva sestavina vzgoje, ki vodi v samoupravljanje in resnično samoupravno kulturo skozi delo, učenje in prosti čas. Rudi Lešnik

MEDKONGRESNO RAZMIŠLJANJE O POLOŽAJU V VISOKEM ŠOLSTVU

Nedvomno je reforma vzgoje in izobraževanje eno najpomembnejših področij boja za samoupravno preobrazbo celotne družbe. Zakon o visokem šolstvu je uvedel mnogo novosti, zlasti na področju samoupravne organiziranosti in povezovanja z uporabniki. Na organizacijskem področju smo mnogo storili, ustanovili smo visokošolske TOZD povsod, kjer so bili za to pogoji. Kljub drugačnim navedbam v poročilu CK ZKS o delovanju ZKS med VII. in VIII. kongresom ZKS menim, da so marksistične metode v vzgoji in izobraževanju še vedno premalo uveljavljene. Študentje menijo, vsaj na VPS (višji pravni šoli), da so pri posameznih predmetih profesorji preozki, od študentov zahtevajo predvsem znanje definicij na pamet, manj pa razumevanje snovi. Nekateri profesorji s svojim delovanjem ne vplivajo v zadostni meri na študentovo politično usmerjenost. Samoupravljanje na šoli je še vedno zgolj formalno, vanj je vključenih relativno malo rednih študentov. Položaja študentov ob delu in njihove povezanosti z visokošolsko organizacijo še nismo ustrezno rešili.

Morda bi ocenjevanje družbenopolitične aktivnosti vsakega študenta z opisno oceno pripomoglo k njihovi večji aktivnosti. Tudi družbenopolitična aktivnost mora postati del študija, saj jo tudi pri pedagoških delavcih že ocenjujemo.

Študentje še posebej opozarjajo, da je njihova neaktivnost delno pogojena s stanjem in aktivnostjo ZSMS na srednji šoli. Prav v srednjih šolah so najbolj pereč problem profesorji marksizma, večina od njih ni končala ustreznega študija na FSPN; mnogi imajo tudi popolnoma napačen pristop k predmetu.

Popolno programsko povezanost in usmerjenost med srednjim in visokim šolstvom bomo dosegli le z enakopravnim dogovarjanjem in s skupno akcijo vseh komunistov v srednjih in visokih šolah, kar bi bilo

potrebno ustrezneje opredeliti v resoluciji VIII. kongresa ZKS. Visoko šolstvo je premalo povezano z združenim delom. OZD bi morale točno evidentirati svoje kadrovske potrebe, plan kadrov mora postati sestavni del vsakega plana. Seminarji, ki jih je organizirala VPS, in odziv nanje v združenem delu kažejo interes združenega dela za sodelovanje.

Uveljaviti moramo svobodno menjavo dela in dograditi sistem samoupravnih interesnih skupnosti, predvsem pa oblikovati enote posebnih izobraževalnih skupnosti, kjer se bodo združevali delo in sredstva ter izobraževalno-kadrovske interese izvajalcev in uporabnikov. Ta naloga je med drugimi določena tudi v resoluciji VIII. kongresa ZKS:

K večji povezavi visokega šolstva z združenim delom, saj je to del združenega dela in ni ne nad njim ali zunaj njega, bo pripomogla tudi predlagana sprememba statuta ZKS, da so OO ZK v visokošolskih OZD sestavni del občinske organizacije ZKS; torej ne bo več univerzitetne konferenčne in univerzitetnega komiteja ZKS.

V predlogu sprememb in dopolnitev statuta ZK Slovenije je določena štiriletna mandatna doba za vodstva OO ZK in vse organe v ZK Slovenije. Upoštevat bi morali tudi specifičen položaj višjih šol, ker je tu po študijskem programu krajši študij.

Biserka Drobnyak

KURZNI SISTEM DA ALI NE

Na univerzi v Mariboru se na nekaterih visokih in višjih šolah uvaja kurzni sistem, medtem ko ga na drugih visokošolskih zavodih že nekaj časa imajo.

Najprej moramo odgovoriti na vprašanje: KAJ JE TO KURZNI SISTEM?, ker menimo, da mnogi ne vedo, kaj jim prinaša kurzni sistem, kakšne so njegove prednosti in pomanjkljivosti.

O kurznem sistemu govorimo tedaj, ko študentje poslušajo predavanja v zgoščeni obliki, v velikem številu ur na teden. Ko se kurz konča, sledi 10 dni študijskega odmora, ki je namenjen študentom za pripravo na izpite iz predmetov, ki so jih poslušali v kurzu. V tem času je predavatelj na voljo za morebitna pojasnila (česar pa se študentje žal premalo poslužujejo). Na VAŠ so v enem šolskem letu štirje kurzi. Kurzni sistem je na tej višji šoli uveden že 8 let za študente ob delu, za redne študente 2 leti.

Zanimiva je primerjava med mnenji predavateljev in študentov o prednostih in pomanjkljivostih, ki jih prinaša uvedba kurznega sistema prav na VAŠ.

Poglejmo najprej, kakšno je mnenje doc. dr. POLANCA. V pogovoru je utemeljil svojo privrženost kurznemu sistemu z mislijo, da si študija ob delu ne moremo zamisliti brez kurznega sistema. Za uspešnost le-tega sistema pa sta bistvenega pomena dve stvari, in sicer od predavateljev zahteva ta način predavanja veliko več časa in truda, od študentov pa sproten študij.

Po mnenju doc. dr. POLANCA ima kurzni sistem veliko pozitivnih strani, med katerimi so: za študenta možnost takojšnjega opravljanja izpitolov ter možnost konzultiranja.

Za predavatelje pa veliko več prostega časa, da se lahko osredotočijo na določeno snov in jim ostane dovolj časa za raziskovalno delo.

Nikar pa ne smemo pozabiti negativnih strani kurznega sistema, ki so se pokazale z uvajanjem le-tega. Zahteva se kompleksno znanje, kar pa je v kurznem sistemu težko dosegljivo, ker so predmeti, katerih tematika se dopolnjuje, v kurznem sistemu ločeni.

Za primerjavo bo zanimivo mnenje dr. Cizeja, ki velja za nasprotnika kurznega sistema, čeprav nam je v pogovoru povedal, da je kurzni sistem, če je pravilno organiziran in če ima na koncu dovolj časa za študij, uspešen, vendar pa, da se do sedaj več kot 2 predmeta v kurzu nista obnesla. Po njegovem mnenju matematika ni primerna za kurzni sistem, sicer pa letos ni v kurzu. Kurzni sistem se je najbolj obnesel v 1. letniku, v 2. letniku že manj. Pri strojniki je kurzni sistem izhod v sili, ker imajo največ honorarnih predavateljev visoke tehniške šole. Tudi dr. Cizej meni, da so takšna predavanja veliko bolj zahtevna za predavatelje, in da se bi ta način veliko bolje obnesel tam, kjer je dovolj asistentov, medtem ko jih na VAŠ primanjkuje. Za uspešen študij pa so potrebne tri stvari, in sicer: redno obiskovanje predavanj, reden študij in kontrolirano znanje. Tako torej mislita dva izmed predavateljev VAŠ. Ali si lahko po tem, kar sta povedala, ustvarimo celotno predstavo? Prav gotovo ne.

To je torej mnenje dr. Cizeja o kurznem sistemu. Kaj pravijo o tem študentje? Takoj se nam poraja vprašanje, ali vsi študentje sploh vedo, kaj je to kurzni sistem, kaj se od njih pričakuje, kako naj študirajo, da jih močna selekcija ne bo pobrala.

Študentje priznavajo, da je študij pri določenih predmetih sicer lažji, seveda če je dovolj časa za študij, predvsem pa dovolj literature.

V pogovoru s študenti VAŠ je bilo videti da si niso na jasnem z nekaterimi ključnimi vprašanji. Nekateri se sicer zavedajo, kakor pravi dr. Cizej, da brez rednega obiskovanja predavanj in rednega študija ne more biti uspešnega študija v kurznem sistemu.

Študenti 1. letnika so bili enotnega mnenja, da je vse, kar je preveč forsirano, negativno. Temu mnenju se je pridružil tudi dr. Butinar, ki se prav tako kot študentje sprašuje, kako lahko uvedemo kurzni sistem pri nekaterih predmetih, kjer ne gre zanemariti različnega osnovnega znanja študentov, ki pridejo na VAŠ.

Jelka Perkljč

Z namenom, da bi vzpodbujali študente in učitelje k skupnemu raziskovalnemu delu in hotenju, da bi bilo to delo čimbolj povezano z reševanjem praktičnih problemov, je bil že leta 1962 pri takratnem združenju visokošolskih zavodov v Mariboru, pravnemu predhodniku današnje Univerze v Mariboru ustanovljen sklad Kidričevih nagrad za študente. Sredstva za sklad so prispevale visokošolske organizacije.

Tako se vsako leto iz sredstev sklada po principu solidarnosti podeljujejo nagrade za izvirna, diplomatska, seminarska in druga dela študentov. Upravni odbor sklada razpiše vsako leto v mesecu aprilu, na predlog visokošolskih delovnih organizacij, teme, ki pridejo v poštev za nagrade v naslednjem letu. Študenti, ki se želijo potegovati za nagrado, sporočijo to visokošolski delovni organizaciji, na kateri študirajo. Šole nato predlagajo komisiji sklada dela in po dva strokovna poročevalca za vsako delo, ki ju komisija potrdi. Običajno je en strokovni ocenjevalec visokošolski učitelj, drugi pa strokovnjak iz gospodarstva. Po prejemu predloženih del, določi komisija na podlagi ocene strokovnih ocenjevalcev stopnjo in višino nagrade. Nagrade se podeljujejo na slovesni način vsako leto 11. aprila ob obletnici smrti revolucionarja Borisa Kidriča. Dela morajo biti usmerjena v preučevanje konkretnih problemov, tako da bo mogoče njihove ugotovitve uporabiti v praksi. Dogaja pa se, da naloge čestokrat obležijo v predalih, ker šira javnost o njih ni seznanjena.

Priznati moramo, da raziskovalna dejavnost precej šepa. Kaže pa da se študentov nagradencev vsako leto večja, kar dokazuje tudi podatek, da je bilo l. 1963 podeljenih pet in l. 1976 enainštirideset nagrad. Vse to je razveseljivo, a še vedno je raziskovalna dejavnost premalo prisotna med študenti. Resnica je tudi, da se zelo malo študentov zaveda možnosti izdelave raziskovalne naloge, kar je zaskrbljujoče dejstvo. Pravzaprav je na Univerzi v Mariboru čutili premalo vzpodbude za raziskovalno dejavnost. V študijskem procesu bi se morala nenehno čutili potrebe po korenitejši raziskavi določene teme, tako pa se študentje „guliijo“ za izpite zaradi izpitov. Prav tako večina študentov ne čuti želje po globokem in razmišljajočem študiju, kar je že v osnovi zgrešeno. Profesorji bi morali študente veliko bolj vzpodbujati k samostojnemu in tudi skupinskemu raziskovanju, saj bi s tem lahko študent spoznal in odkril še kaj več in ne samo tisto, kar piše v skriptah in mora obvladati za izpit. Premalo je želja, da bi študent poskušal zvedeti še kaj več in ne le tisto, kar mora. Problem je tudi v tem, ker je večina nalog, ki so predlagane za nagrado, diplomskih in mora profesor včasih študenta „prisiliti“ ali pa mu vliti občutek, da bi lahko diplomsko nalogo še razširil in natančneje obdelal, da bi kandidiral za nagrado. Težava je tudi, ker npr. na PA skoraj nimajo diplomskih nalog in le nekatere katedre to zahtevajo. Verjetno je več možnosti za temeljito obdelavo kakšne teme na visokih kot pa na višjih šolah, saj je študent tega v štirih letih gotovo sposoben, medtem ko je na dvoletni šoli težje a tudi tam bi se dalo premostiti težave in z več volje kaj doseči. Voljo pa naj študentom pomagajo graditi predvsem profesorji, kar je že tako, da je v volji moč, ki daje človeku spoznavati tudi tisto, kar se mu je nekdanj zdelo nedosegljivo. V človeku je treba zbuditi željo po raziskovanju, čeprav so nas že od malih nog učili, da človeka vodi njegova želja po raziskovanju, a videti je, da se je želja skozi stoletja „izgubila“.

Prejšnje leto je komisija sklada Kidričevih nagrad pri Univerzi v Mariboru razpisala za študente mariborske univerze skupno 158 nagradnih tem. Od tega jih je bilo za študente VEKŠ 38, za študente VTŠ 60, za študente VŠOD Kranj 13, za študente PA 16, za študente VPŠ 10, za študente VAŠ 15 in še za študente vseh VDO združenih v Univerzo v Mariboru 6 tem. Vsekako so bile teme dovolj raznolike, da bi lahko marsikoga pritegle, a odziv je bil veliko manjši. Tako so posamezne šole komisij doslej predložile 43 del, in sicer VEKŠ 4, PA 1, VŠOD Kranj 4, VAŠ 1, VPŠ 3 in VTŠ 30. Zaskrbljujoči podatek je, ker je letos VEKŠ predložila samo 4 dela, medtem ko je bila prejšnje leto udeležena z dosti večjim številom. Ostale šole sodelujejo bolj ali manj po pričakovanju. Ovirja je tudi s finančne plati, saj morajo vse visokošolske organizacije same financirati nagrajence in morda tudi v tem grmu tiči zajec, da ima letos VEKŠ samo 4 predloge.

Glede na to, da so do sedaj vse teme, ki so bile nagrajene, koristno uporabili v OZD bi lahko sklenile visokošolske delovne organizacije sporazum z OZD, ki bi jih lahko financirale, kar bi bilo za visokošolske delovne organizacije zmanjšanje ekonomskih stroškov.

Vsak študent, ki pripravlja delo za nagrado Kidričevega sklada, ima tudi profesorja mentorja, ki mu svetuje, tako da ima študent skoraj idealne pogoje za raziskovalno dejavnost v tem primeru.

Študirati, študirati in še enkrat študirati, še prej pa je treba čutili željo po tem, da vzljubiš študij, saj s tem pravzaprav iščeš samega sebe, kar je lahko neverjetno privlačno.

Preden pa si pred svojim največjim potovanjem se moraš spustiti globoko vase in vsaj nekoliko občutiti tisto kar je v tebi. Neverjetno lagodno objame življenje tudi študenta, da se počuti spreobrnjen v sebi in uživaško razpoložen, da kaj kmalu zataji svoj obstoj, ki ga včasih „nebojlenega“ tudi preobrača v nasprotje določenosti dejanskega. Kakor je raziskovalna dejavnost ustvarjalna proizvajalna sila v združenem delu in eden temeljnih pogojev za družbeni napredek, je študent tisti, ki bi tudi moral uresničiti povedano. Žal pa je v sebi še preveč nedoločen in nezaupljiv do svoje moči, da bi jo znal s pridom uporabiti. Verjetno pa to ni samo njegova krivda, saj je ogulil že mnogo šolskih klopi, a malo tega je ostalo v mislih, ko pa niti sebe ne oblikuje kaj šele življenje. Resnica je v tem, da študent ne zna kdove kako razmišljati, kar ni naključje, ko pa ga je v šolanju skoraj praviloma spremljal samo izobraževalni vidik. Dejstvo je, da ob vsej današnji znanstveno-tehnološki revoluciji, v svetu ni šolskega sistema, ki bi bil napreden. Poleg tega pa pri nas šepa še raziskovalna dejavnost.

Študent mora postati dober strokovnjak in samoupravljavec, ki se bo raziskovalno lotil dela in tvorno prispeval k razvoju družbe. Saj se vendar borimo za napredek in ne rabimo ljudi, ki bi sedeli po nareku in brez lastne ustvarjalnosti in sicer takšne, ki ni nikoli zadovoljna z danim; potrebujemo ustvarjalnost, ki vedno išče nove in boljše poti delu.

Ljudje se tako bojijo napredka in spreminjanja!

Edi Korat

ŠTUDENTSKA PRIREDITVA

Že vrsto let potekajo pod pokroviteljstvom Univerzitetne konference ZSMS Maribor (prej visokošolska konferenca) tradicionalne študentske prireditve, ki so bile najprej strnjene na mesec april, kasneje so se razmah-nile na april in maj, lansko študijsko leto pa celo na mesec marec, april in maj. Vendar je letošnje leto prevladalo mnenje (na podlagi prejšnjih izku-šenj), da je dovolj, če so prireditve kvalitetne in zaobjemajo samo mesec april in maj.

NAMEN IN OBSEG PRIREDITEV

Namen tradicionalnih študentskih prireditev je predvsem pritegniti in vključiti v aktivno delo čim več študentov in dati možnost vsem, ki se ukvarjajo s katero od dejavnosti, da se predstavijo najširši množici, ne samo študentov temveč tudi občanov Maribora.

Obseg prireditev je zelo širok, od kulturne in športne dejavnosti, pa tja do idejnopolitičnega dela, saj so v prireditve vključene vse komisije, ki de-lujejo pri predsedstvu univerzitetne konference ZSMS in vsaka po svoje na osnovi zastavljenega programa doprinaša svoj delež.

Eden izmed pomembnih ciljev prireditev je tudi, da se študentje odpi-ramo navzven, da podremo uokvirjeno zaprtost, do česar žal pogosto pri-haja in se povezujemo z mladimi člani ZSMS po srednjih šolah, v zdru-ženem delu in v vrstah JLA. Zato člani komisij pripravljajo srečanje tudi s temi sredinami, se dogovarjajo o bodočem sodelovanju in pripravljajo medsebojna športna srečanja, kulturne manifestacije, kvize z različnimi tematikami, debatne večere in okrogle mize, kjer izmenjujemo izkušnje o delu na idejnopolitičnem in samoupravnem področju.

OBVEŠČANJE O PRIREDITVAH

Glede na to, za kakšno vrsto prireditev gre in katera komisija pri pred-sedstvu UK ZSMS jih prireja, je tudi ambient različen. Seveda pa je potre-bno o tem študente šol Univerze in občane Maribora sprotno obveščati. Zato nikakor ne moremo prezreti pomembne vloge komisije za informira-nje pri PUK ZSMS, ki bo preko plakatov in sredstev javnega obveščanja (Večer, Radio Maribor) sprotno obveščala in vabila na ogled. Prav tako pa bo tudi študentski časopis Katedra prireditvam namenil delček prostora in o njih poročal.

PODROČJA, ZAJETA V PRIREDITVAH

Poudarim naj, da pri prireditvah komisije ne delujejo vsaka zase, tem-več se povezujejo in načrtujejo nekaj skupnih akcij. Kjer so priprave zahtevnejše in je potrebno večje „moštvo“ za organizacijo, se pri določe-nih akcijah v pripravah združuje več komisij. Prav tako pa akcije ne priprav-ljajo samo komisije pri predsedstvu UK ZSMS, temveč tudi njene specializirane dejavnosti kot sta KUD študent (povezuje se v glavnem s kulturno komisijo pri UK ZSMS) in študentski časopis Katedra.

S področja športa je v pripravi srečanje ekip s šol mariborske univerze na področju malega nogometa, rokometu, odbojke in šaha.

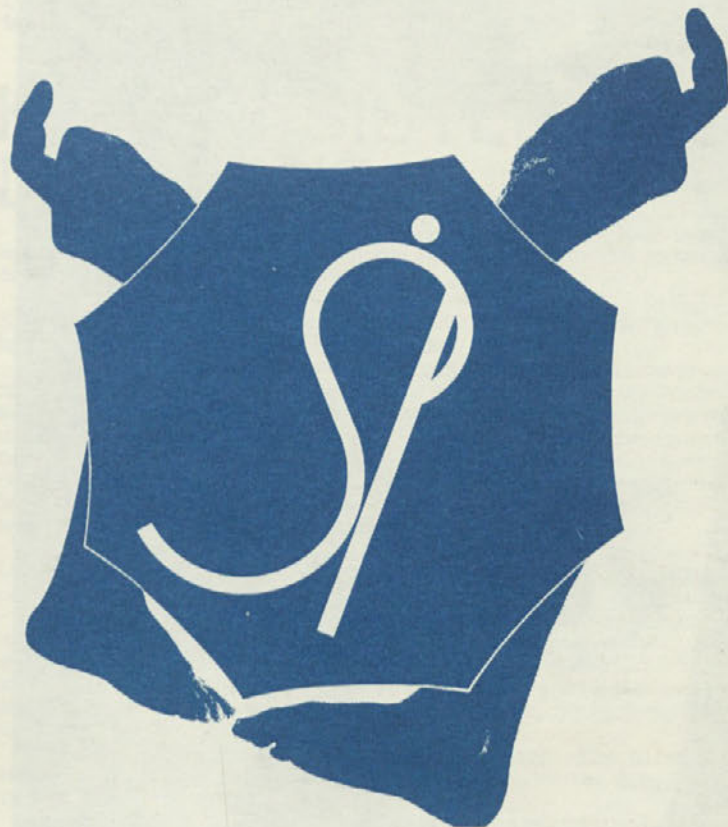
Idejno politična komisija, komisija za študijska vprašanja in komisija za samoupravljanje pripravljajo javne tribune in okrogle mize, od katerih bo posebej zanimiva tribuna o usmerjenem izobraževanju. KUD študent pri-pravlja nastop plesnih amaterskih skupin in to v povezavi z kulturno komi-sijo, prav tako pa bo samostojno predstavil dejavnost svojih sekcij.

Študentski časopis Katedra bo v prvi vrsti spremljal celotne aprilsko majske prireditve, prav tako pa pripravlja tudi javne tribune in okrogle mize.

Kulturna komisija pri UK ZSMS pripravlja srečanje nekaterih študent-skih amaterskih teatrov iz Jugoslavije, od katerih se je že predstavilo Stu-dentsko pozorišče iz Banja Luke, sledi pa še gostovanje Kotke iz Splita, Kugla glumišta iz Zagreba, Teatra Levo iz Beograda in Kinetikona iz Lju-bljane. Povabljen je tudi kulturno umetniško društvo KUD dr. Franjo Cr-nek, ki bo imelo združen nastop svoje plesne in dramske sekcije, v pripravi je več literarnih večerov, morda likovni razstavi na VEKS in PA, večer afriške folklorne nastop ansambla Grif in ansambla EXODUS in mešani „JAM“ nastop v parku ob študentskih domovih (paviljon). Prav tako želi-mo pripraviti tudi akcijo fotografiranja mariborčanov po mestu in risanje po pločniku pred Modno hišo.

O vseh akcijah bodo študentje in občani Maribora sprotno obveščeni s pomočjo sredstev javnega obveščanja. Koliko od načrtovanih akcij pa bo moč uresničiti, je odvisno od finančnih sredstev, ki dotekajo na UK ZSMS kot sredstva za financiranje obštudijskih dejavnosti.

Jasna Arko

APRILSKO – MAJSKE TRADICIONALNE ŠTUDENTSKA PRIREDITVA S PO-DROČJA KULTURE

- 4. 5. ob 20. uri – nastop pripadnikov JLA iz Celja na odru med ŠD
- 5. 5. ob 20. uri – literarni večer Marjana Pungartnika in Mihe Avanza ob sprem-ljavi glasbe v depandansi ŠD
- 9. 5. ob 20. uri – koncert ansambla Exodus na odru med ŠD
- 11. 5. ob 20. uri – koncert ansambla Grif med ŠD
- 12. 5. ob 20. uri – nastop deklisklega pevskega zbora Rozka Usenik iz Ljubljane v depandansi ŠD
- 15., 16., 17. 5. – gostovanje študentskega gledališča Kotka iz Splita
- 15. 5. ob 20. uri na odru med ŠD
- 16. ali 17. 5. ob 18 uri – koncert okteta Miloš Zidanšek v amfiteatru na PA
- 18. 5. ob 20. uri – večer afriške folklorne nastop na odru med ŠD
- 22., 23. 5. – gostovanje Teatra Levo iz Beograda
- 22. 5. na odru med ŠD
- 23. 5. ob 20. uri – Nastop kabareta Miloš Zidanšek na odru med ŠD
- 24. 5. – „JAM“ nastop v kombinaciji z glasbo in plesom na rožnem gričku v parku
- 29. 5. ob 19. uri – nastop študentskega teatra Kinetikon iz Ljubljane na odru med ŠD
- 30., 31. 5. ob 19. uri – plesni dnevi na odru med ŠD s skupinami iz Ptuja, Celja, skupina Mladje (klub mladih), skupina RA iz I. gimnazije
- 1. 6. ob 19. uri – zaključni koncert s plesom med ŠD

KUD ŠTUDENT

Termini za aprilsko majske prireditve

Koncerti:

- 19. maja APS Študent – Union ob 20 uri
 - 22. maja POINT – Union ob 20 uri
 - 26. maja APZ Boris Kraigher – Union ob 20 uri
 - 23. maja APS Študent – Študentski domovi
 - 30. maja APZ Boris Kraigher – Študentski domovi
- nastop POINTA je v dogovoru

„NADMAŠIMO NAŠE OČEVE DA BISMO IM BILI RAVNI“

(Geslo MDA Šamac—Sarajevo '78)

Mladinsko prostovoljno delo zavzema v Sloveniji iz leta v leto vse večji razmah. Veča se število brigad, število akcij in obseg del, ki jih brigadirji na mladinskih delovnih akcijah opravijo. „Šola samoupravljanja“ vzgaja v mladih delovne in samoupravne navede, krepi tovarištvo, bratstvo in enotnost, razvija čut solidarnosti do manj razvitih območij, neguje revolucionarne tradicije, skrbi za skladnejši razvoj vseh regij in izpolnjuje še druge družbenopolitične in družbenoekonomske smotre MDA.

Poglejmo nekoliko številčnih podatkov z lanskimi akcijami. V SR Sloveniji je bilo lani sedem delovnih akcij, dve zvezni in pet republiških. Na njih je v 86 brigadah sodelovalo 4.072 brigadirjev. Vrednost opravljenih del je znašala 35 milijonov dinarjev.

Kaj nam pove letošnji razrez (za nebrigadirje naj povem, da imenujemo razrez tabelo, ki prikazuje, kam in kdaj gredo brigade posameznih občinskih konferenc na akcijo, koliko izmen traja akcija, koliko brigadirjev šteje brigada...):

V Sloveniji bodo tri zvezne (Kozjansko, Posočje, Suha krajina) in pet republiških akcij (Brkini, Slovenske gorice, Kobansko, Kožbana, Goričko); na njih bo 96 brigad s 4.230 brigadirji.

Mladi iz Slovenije bomo poleg tega dali še 37 brigad za delo v drugih republikah, od tega 18 na gradbišče, kamor so letos uprte oči vseh „akcijašev“, na zvezno MDA Šamac—Sarajevo, kjer bomo mladi gradili železniško progo in, kakor pravi družbeni dogovor o tej akciji, „prispevali k negovanju bratstva in enotnosti in h krepitvi socialistične skupnosti in enakopravnosti narodov in narodnosti Jugoslavije in drugih tradicij narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije, k uresničevanju njenih delovnih in družbenih nalog, delovanju in nadaljnjemu razvoju delegatskega sistema in samoupravnih odnosov na akciji.“

ŠTUDENTJE NA AKCIJAH

Že vsa leta nazaj se pojavlja pri oblikovanju brigad isti problem: kako vključiti študente v mladinske delovne brigade. Lansko leto se je na slovenskih akcijah njihovo število sicer povečalo na 425, vendar predvsem na račun študentov iz ostalih republik. Da bi bilo letos bolje, se je univerzitetna konferenca ZSMS Maribor odločila, da prevzame organizacijo ene brigade.

KJE, KDAJ, KAJ... BOMO DELALI:

Brigada UK ZSMS Maribor bo sodelovala na zvezni mladinski delovni akciji Kozjansko '78 v IV. izmeni, to je OD 4. DO 27. AVGUSTA. V tej izmeni so še brigade OK ZSMS Koper, brigadi iz SR Hrvatske in SAP Kosova ter pionirska brigada.

Brigada bo v skladu s pravili o organiziranju MDA v Sloveniji štela okrog 40 brigadirjev, od tega 20 študentov. Študente bomo usmerjali tudi v brigade OK ZSMS Maribor, Celje, Koper in Kranj in verjetno izmed 4.465 rednih študentov mariborske univerze ne bo težko zbrati ustreznega števila.

Na Kozjanskem potekajo dela v občinah Šentjur in Šmarje pri Jelšah v naseljih Šentvid pri Planini in Bistrica ob Sotli. Letos bomo brigadirji napeljevali vodovod, urejevali ceste, polagali PTT kable, prestavili Drobinski potok, gradili cesto maršala Tita in sodelovali pri rekonstrukciji kulturnega doma. Poleg tega bomo udarniško pomagali domačinom pri njihovih kmečkih opravilih. O kulturnem, zabavnem, idejnem, športnem in drugem delu pa ne bi govoril, saj bi se o njem dalo pisati ure in ure.

Dejal sem že, da ne bo oziroma ne bi smelo biti problemov pri sestavljanju brigade. Dolžnost vseh družbenopolitičnih organizacij na višjih in visokih šolah (predvsem ZSMS in ZK) je, da kadruejo v brigade mlade. Verjetno se bo sedaj pokazalo, kdo na naših šolah samo vrti jezik, kdo pa zna tudi prijeto za kramp in lopato. Prepričan pa sem, da bo drugo leto še manj težav pri organiziranju brigade, saj bo tiste študente, ki se bodo udeležili letošnjih akcij, akcijaško življenje zasužnjilo.

Jože ŠMIGOC

Komisija za MDA pri UK ZSMS Maribor

ČEPRAV JE ZA HA, HA, HA, JE RESNIČNO

INTERVJU S PREDSEDNIKOM KOMISIJE ZA MLADINSKE
DELOVNE AKCIJE

ALI

K..., PA TAKŠNO DELO!

Kaj delaš?

„Sedim in se j...“.

In kaj bo ratalo?

„Upam, da mladinska delovna brigada“.

Kdaj in kje?

„Od 6. do 27. avgusta na Kozjanskem. Če izračunaš, manjkajo samo še štirje meseci, torej bo brigada nedonošenček“.

Koliko brigadirjev pa bo štela?

„Verjetno bodo štirideseterčki, vendar bo za to potrebna podpora vseh, ki imajo kakršnokoli zvezo z osnovnimi organizacijami na šolah. Oče bo torej skupinski, mati pa bo univerzitetna konferenca. Porodne popadke že dobiva“.

Kakšna pa bo pri tem tvoja vloga?

„Ker sem najlepši na UK, bom brigadi dal zunanjo obliko. Seveda bom upošteval direktive od zgoraj in razne pravilnike.“

Do kod pa je brigada že oblikovana?

„Izbrali smo ime („prvo, pa muško“), dobili že sedem brigadirjev, popisali gore papirja“...

In uspeh?

„Mislim, da sem izbral napačen papir, namreč mehkega, brezlesnega, pa so na nekaterih šolah mislili, da jim pošiljam „srat-papir“, in so ga v ta namen tudi uporabili“.

Kakšna bo tvoja naslednja poteza?

„Dopise bom pošiljal na smirkovem papirju.“

Bo to vžgalo?

„Ne, pač pa praskalo“.

Veliko uspeha želim brigadi?

„Hvala! Greš z nami?“

Veš, da bi ampak... (Za odgovor prosite Borisa S., Zmaga R., Francija R.....)

Goci

KUD PLOVI OVAJ BROD?

„Je tam veleštudentski list Katedra?“
— Pa še res je!
„Bi bilo težko govoriti z novinarjem Miho Pisalom?“
— Niti ne. Pravkar govorite z njim.
„Pozdravljenil Tukaj ansambel Kletno stanovanje. Bi se lahko dogovorili za intervju? Prima smo. Že dolgo igramo, šibamo, da je joj... Veliko dobrih fint bomo povedali. Poimensko bomo omenili ljudi, ki so nam ukradli opremo, ki so nam spustili gume na kombiju. Uh, imel boš kaj napisati...“
In smo se zmenili za pogovor.
„Hm... kaj naj povemo? Člani so...“
— O tem pozneje. Najprej povejte kaj sočnega, saj ste obljubljali po telefonu...
„Aha... Igramo že nekaj mesecev...“
— To pride na koncu. Zanima me kaj bolj krepkega. Recimo, kdo vam je ukradel opremo, kdo je...
„Ja, veš... Tega raje ne bi povedal. Saj vemo, kdo nam je sunil ojačevalnike, povsem prepričani pa nismo.“
— Vas kdo skuša onemogočiti?
„Ja, ja! Res je. Polena nam mečejo pod noge. Barabel!“
— Kdo?
„Je treba to povedati? Saj veš, kako je. Lahko bi imeli še večje težave.“
— Pa vsaj povejte, kako vas skušajo onemogočiti?
„No saj ne moremo reči, da nas skušajo onemogočiti. Zavrka vajo nas, razumeš! Sicer pa — to sploh ni pomembno. Zapiši raje, kakšno glasbo igramo.“
— Tega že ne bom pozabil zapisati. Zanima me kaj bolj začnjenega. Po telefonu ste dejali, da boste brez dlake na jeziku?
„Ja, seveda. Zadnjič so nam spustili gume na kombiju.“
— To že vem. Zanimajo me imena. Imenali!
„Gume so nam spustili člani konkurenčnega ansambla.“
— Katerega?
„Tega pa raje ne zapiši... Saj razumeš, a ne?!“
— Razumem, razumem!
— Kdo vam pa ne pusti snemati vaših pesmi?
„Hm... saj tega ne moremo vzeti čisto zares. Le prijatelj mojega prijatelja je rekel, da mu je rekel prijatelj, da ne bomo mogli snemati... Pa tako prima smo! Ampak tega ti ni treba zapisati. Saj veš...“
— No, pa naštejte svoje člane. Tukaj ste trije...
„Ja, to pa je tako, veš. Smo pravzaprav kvartet. Pet nas je...“
— Misliš reči, kvintet, kajne?
„Kako? Jaz pa sem mislil, da smo kvartet... To lepše zveni, ali ne?! Sicer pa je takole. Mi trije smo stalni člani, Miki je zdaj pri drugem ansamblu, Čočo pa ne igra več pri nas... Smo pa super prima, veš. Pa to zapiši, da ima naš pevec neverjetno visok glas. Pravi bas!“
— Praviš: visok glas — torej bas?!
„A se čudiš, ker znamo operirati tudi z glasbenimi pojmi, a? Kaj pa misliš, mi smo ja pravi glasbeniki, pravi glasbeniki!“
— Nedvomno, nedvomno. Kakšno glasbo igrate?
„Dobro glasbo. Prima smo!“
— Jasno kot beli dan. Imate tudi svoje pesmi?
„Seveda. Moramo jih le še malo izpiliti, nekje dodati besedila, drugje glasbo...“
— Kaj pa pesmi tujih glasbenikov?
„Igramo samo glasbo najboljših skupin. Rock, veš. Šopaški. Ena, dva, tri — BUUM!“
— No, in kaj nameravate igrati?
„Saj razumeš. Samo dobro glasbo. Punk Floyd...“
— Misliš reči: Pink Floyd...
„Pa Rollinge Stonece...“
— Misliš reči Rolling Stones...
„Pa seveda Juraja Hit...“
— Misliš reči Uriah Heep...
„Pa...“
Se zdaj še sploh čudite, da so premnogi intervjuji z našimi ansambli taki, kot so?!

SMO GLASBENA PROVINCA?

Že v eni prejšnjih številkih smo pisali o zaostalosti mesta Maribor na področju glasbe. In potem sem se domislil, da bi bilo potrebno v zvezi s tem opozoriti na glasbeno sušo. Mesec marec me je odvrnil od tega, kajti v tem času je bilo precej (velja le za Maribor) glasbenih prireditev.

Dijaki gimnazije Miloša Zidanška so nam pripravili dva zanimiva glasbena večera. Nastopila sta kantavtorja angleškega in francoskega rodu: Wizz Jones in Claude Fonraide.

Slednji je dokaj neznan ime med jugoslovanskimi poznavalci folk glasbe. Francoski kantavtor je pripravil manjšo turnejo po Jugoslaviji in se ustavil tudi v Mariboru. Je profesionalni glasbenik; glasba je njegov življenje in njegov kruh. Za nastop si je iz svojega repertoarja izbral izrazite šansone. Je zelo izviren, opira se na bogato tradicijo francoske folk glasbe in išče nove poti v tej vrstici. Tu mislim predvsem na posnemanje afriške folk glasbe.

Med nastopom je bilo poskrbljeno tudi za možnost pogovora med nastopajočim in prisotnimi, tako da lahko rečem, da je koncert lepo uspel.

Na gimnaziji Miloša Zidanška pa je teden prej gostoval Anglež Wizz Jones, ki je dan kasneje nastopil še na folk festivalu v Novem mestu (Ibrica Jusić, Drago Mlinar...). Bil je to prvi nastop kakšnega tujega folk glasbenika pri nas.

Jones igra na akustično kitaro, ki jo zelo dobro obvlada. V prvem delu smo slišali izvedbo starejših pesmi (lastne skladbe in skladbe drugih avtorjev, kot Dylan, Winchester, Walker...) in bluesov. V zadnjem delu smo poslušali še njegove novejši folk pesmi.

Jones je ustvaril svoj specifični zvok. Predan je glasbi, igra doživeto, s srcem. Glasba je precej melodična, žal je večina del, ki jih izvaja, delo drugih avtorjev. Poskrbel je za prijetne tri (3!) ure zabave, našel pa je tudi neposreden stik z občinstvom.

Ob sodelovanju z Jazzo vsko sekcijo Maribor je Brane Rončel dan pred „najbolj norim dnevom leta“ v Lutkovnem (?) gledališču KUD Jože Hermanko pripravil večer dveh svetovno znanih kitaristov: Carlosa Santane (Santana) in Johna McLaughlina (Shakti). Seveda ne v živo, temveč je vrtil, kot smo vajeni, gramofonske plošče. Ti večer „jazza“ so nam tako rekoč prešli že v knji, postajajo zelo dolgočasni in mislim, da bi bilo pametno če bi pri JS Maribor pričeli razmišljati o „živih“ glasbenikih. Četudi se prav dobro spominjamo neuspelega nastopa Roscoeja Mitchella (mnenje večine). Vsekakor bi s temi potezami dosegli večji napredek jazzla!

Darko Rus

GLOBOKO, IZREDNO, SPLOH BREZ ZVEZE (neobvezno branje)

Jazzovska sekcija Maribor... Harmonija Maribor... rock in jazz večeri... kje so „živi“ glasbeniki... smo res glasbena provinca... kaj češ, če pa nas obdajajo sami tepci... Brane Rončel... Roscoe Mitchell, Edvard Holnthaner... DOVOLJII!

Res, to je presešlo že vse meje. Kamorkoli pridem (gostilna, bar, disco...) povsod se ljudje pogovarjajo samo še o v prejšnjem odstavku napisanih stvarih. Torej, jazz sem, jazz tja, avantgardni jazz, evropski jazz... in tega ne zdržim več. Lepega dne bo prišel pome rešilni avto in odpeljali me bodo. Kam, me sprašujete? NE VEM, HA, HA, HA... In potem srečam svojega prijatelja, pa mi reče: Ti, kaj meniš o punk rocku... Sex pistols... kraljica Elizabeta... Pankrti? Nimam pojma o vsem tem! On pa še kar naprej goni: Kaj... kaj... (pavza) punk rocku? LEPO VAS PROSIM, DAJTE MI ASPIRIN, HEROIN...!

Zvečer grem na sprehod in ustavijo me sošolci: V kinu nič pametnega... špageti westerni... limonade... reprize... King Kong... vprašaj pri kino podjetju, kaj vse to pomeni? Ne vem, ne vem in še enkrat ne vem... Nazadnje sam vprašam mimoidočega: IZVINITE, JER ZNATE MOŽDA GDE BI MOGAO DA NAJEM JEDNO POGODNO MESTO ZA SAMOUBISTVO... Žal tudi on ne ve. Podražil se je avtobus, podražila se je „stanarina“ za grobove, podražilo se je pivo, pizza Majolika, dunajski zrezki, čevapčiči, korenje, ohrovt... BOG MI DAJ BLAŽENI MIR!

Končno dobim vizum za nebesa. Po obveznem obredu pri vratarju stopim v svetel prostor. Komaj si oddahnem, že: Frajzar, daj mi en cigaret... rufaj eno pivo... daj za en flipper...!

Skujem načrt in pobegnem k vragu. Po obveznem. Zlodej v človeški podobi pravi: Dobrodošel pri nas, zate že imam prazno delovno mesto... pozorno prisluhnem... delal boš kot reklamni agent... coca cola... nosite modrčke lisca, nosite trevira kravate... privoščite si užitek ob hladnem pivu union... svet... viva napredek... Potem me zagrne črna

Samo to še rečem: NAJ ŽIVI MODERNI SVETIII VIVA NAPREDEKIII! Potem me zagrne črna tema...

REVEŽ, TAKO MLAD, PA GA IZDA SRCEI PRINESITE MU MRTVAŠKO PREGRINJALO TOPERIII!

KAJ PRIVABLJA LJUDI?

KABARET + OPICA

Kabaret (pa brez Lizike), se pravi tisti, ki ga vodi „slovenski klamfar“ Jaka Šraufciger alias Vinko Miljutin Šimek, je predstava zase. To je trdno dejstvo po nastopu humoristov.

Tako perfektno vse ni „štimalo“, pa kaj bi se ozirali na tiste drobne napake in spodsrljaje. Pritegnilo me je predvsem to, da se Šimek spušča v zadeve, ki tarajo večino Mariborčanov — plin, samoupravno dogovarjanje, volitve . . . Nastopajoči so bolj ali manj dobri, odpovedali so predvsem tisti napovedani — s tem da niso prišli.

Za Nelo Eržišnik vsi dobro vemo, kakšne so njene sposobnosti. V pravi luči se občinstvu ni pokazala. Verjetno se ni posebej pripravljala, sicer pa je med drugim omenila, da je prišla v Maribor predvsem zaradi premiere King Konga (?).

V „duetu“ sta nastopila Milena Muhič (sestra Elizabeta) in Janez Klasinc (pater). Pri tem upam le, da se v slovenskih samostanih in na „svetih mestih“ resnično ne pogovarjajo samo o stvarih, kot so volitve, denar in FUK, v slovensko slovnico pred nedavnim uvedena kratica (FUK = finančni uspeh kolektiva), ampak tudi kdaj pa kdaj omenijo kakšno „božje bitje“.

Potem je prišel na oder gost iz Amerike, verjemite ali ne, sam zloglasni KING KONG. Povedal je, da se v štajerski metropoli zelo good počuti, da imamo zelo good gostilne, zelo good dekleta itd. itd.

KOMERCIJALA NA POHODU

Kabareta je bilo konec in potem so tisti, ki niso hoteli tvegati (novega) srčnega infarkta, odšli iz dvorane. Krivec je bil naslovni junak ameriške grozljivke, ki je že pred nastopom na filmskem platnu deloval srhljivo in vzbujal strah. Prve verzije filma (črno-bela tehnika) nisem videl, in samo tebi, MAMA, se imam zahvaliti, da nisem privekal na svet 20 let prej.

KRITIKI IN MOJE MNENJE

Film je narejen brez napake: tu sploh nima smisla izgubljati besed (in papirja), saj bi potemtakem to filmsko delo moralo biti na vrhu filmskih umetnin.

— največja ljubezen, ki smo jo lahko kdajkoli v zgodovini filmske kinematografije srečali: ali morda to pomeni, da je več vredna ljubezen med žensko in MAJMU-NOM kot med dvema človekoma (naivnost pa taka)?

— vsi so ploskali, ko so ubili morskoga psa (Žrelo). Ko pa bodo ubili Konga, bodo ljudje jokali: ali se čustveno res tako razlikujemo od ostalih evropskih narodov (ki so videli ta film) in od Američanov?

Primerjava med Kongom in stavbami v New Yorku je bila še posebej nerazumljiva. Opica naj bi merila v višino 16 metrov, samo kako more potemtakem plezati po stavbi, visoki 400 m, le okoli 10 sekund. Če to deliš z 8, množiš s 4 na kvadrat . . . v matematiki nisem nikoli izstopal.

Če omenim še neoprtno, da ne rečem prisiljeno odigrano vlogo glavne junakinje Duan (Jessica Lange), menim, da sem povedal dovolj. Verjetno pa ste si film že sami ogledali (saj vem, da vas je matral firbec) in ugotovili, da nisem mlatil prazne slame!

KABARET + „BLEF“

Čeprav prvoaprilskim obvestilom v časnikih ni verjeti, pa toti kabaretisti le niso izvedli šale na račun svojih privržencev. Tako sem si ogledal prvoaprilski kabaret (sicer 10 dni po tem datumu) pod taktirko Jake Šraufcigerja.

Po uspehu sledi neuspeh. To je staro pravilo, ki se ni izneverilo (žal) niti pri kabaretistih. Ti so tokrat prikazali bore malo, izstopala sta le „striptizer“ SNG Maribor Peter Temovšek in „dirigent“ predstave Vinko Šimek. Kaj pa ostali?

Gostje: New Swing Quartet in Marjan Kralj povprečni, Žarko Golob in Tone Partljič podpopprečna, Janez Klasinc daleč pod svojimi kvaliteta, o Mileni Muhič ne bi izgubljal besed. Občutek imam, da Partljič že počasi pretrava z upokojeno čistilko Liziko, tega pa se ne zaveda Milena Muhič, še manj pa pisec tekstov.

BLEFERJA (PRIPOROČAMI)

Slavnega sleparja, goljufa . . . Banga (A. Quinn) peljejo v zapor. Njegovi sodelavci pripravijo vse potrebno za pobeg, toda namesto njega zaradi čudnih okoliščin zbeži mladi Felix (A. Celentano). S tem se pričnejo njegove težave. No, nazadnje postaneta Bang in Felix celo družabnika in potuhtata načrt, kako bosta pretentala Bella Duka, šefa nasprotniške tolpe.

Režiser Sergio Carucci je ustvaril klasično akcijsko komedijo, ki spominja na stare čase Chicaga. Torej, z vseh stališč zelo gledljiv film, ki nima nobenih večjih umetniških kvalitete. Kakorkoli že, čas mi je pri gledanju filma dva — (2) — krat hitreje minil kot pri prav nič prvoaprilskem kabaretu. Morda pa je kriva pomlad!

Darko Rus

Zadnje mesece je v mariborskih kinematografih opaziti vse več mladinskih filmov domače proizvodnje. Glavne zasluge imajo predvsem mladi beograjski režiserji: Goran Paskaljević, Dejan Karaklajić in Goran Marković. Lahko bi rekli, da poskušajo nekaj novega, precej tvegajo, to tveganje pa je precej naslonjeno na izkušnje, ki so si jih nabrali pri delu na TV. Tako sodelovanje med filmom in televizijo je ustvarjalno uspešno, saj spodbuja večjo zavzetost za sodobno tematiko, po drugi strani pa tudi obrtno tehnično dovršenost filmskega projekta. Če se temu pridruži še mladostna angažiranost in ustvarjalni elan, pa hkrati izobrazba, pridobljena v filmski šoli, seveda ni naključje, do so filmi prej omenjenih beograjskih režiserjev zelo gledljivi in izpovedno bogati.

Če izvzamemo Živka Nikolića (po rodu Črnogorec), ki je s svojimi Beštijami začrtal eno izmed smeri, v katero bi se lahko razvijal jugoslovanski čisti umetniški film, so ostali trije režiserji trdneje zasidrani v fabulativni filmski zasnovi, v konkretni družbeni angažiranosti svojega sporočila in dovolj natančnem, ne pa novatorskem filmskem izrazu, ki omogoča dobro narejen film. Če pomislimo, da so tiste tri kvalitete, ki so v zadnjih letih domačemu filmu najbolj manjkale. Filmski scenarij je bil in je še precejkrat

NOVA GENERACIJA JUGOSLOVANSKIH (BEOGRAJSKIH) FILMSKIH REŽISERJEV IN — POSEBNA VZGOJA

nejasen in nedoločen literarni zapis, pred sodobno angažiranostjo so si režiserji večkrat raje zatisnili oči, napak v obrtnem filmskem znanju pa je bilo toliko, da je bilo upravičeno slišati besede o večnem jugoslovanskem debitantskem filmu.

In če Paskaljevićev film Čuvaj plaže v zimskem času še vedno ostaja najlepši in najčistejši film te mlade generacije, Markovićev Posebna vzgoja najbolj tipično razkriva izhodišča, ki so značilna za to novo generacijo, kakor so mlade beograjske režiserje najbrž nekoliko pretirano in po njihovem lastnem mnenju tudi nepotrebno imenovali filmski kritiki v Pulju. Tematika Posebne vzgoje (videli ste ga v Mariboru) je vzeta iz vsakdanjega življenja, vendar ne tistega najbolj tipičnega, najbolj splošnega, marveč iz življenja ki ga radi odrivamo nekako v obrobje. To je odmaknjeno po svojih posebnostih od splošnih družbenih in moralnih norm. Obrobni svet ima svoje želje, stremiljenja, vizijo in celo svojo filozofijo, hkrati pa tudi svoj družbeni in moralni kodeks. Za filmskega ustvarjalca je taka tematika nadvse hvaležna. Obrobje omogoča dvojno metaforiko: eno, ki se razrašča skozi situacijo samo, in drugo, ki se nevljivo izrača skozi konfrontacijo tipičnega življenjskega okolja. Pri Markoviću je to okolje dom za mladoletne prestopnike z vsemi svojimi notranjimi odnosi, med drugim učenec—vzgojitelj, ter soočanjem tega notranjega sveta z zunanjim svetom urejene, potrošniške družbe. Film ne želi biti samo prikaz nečesa, domislica sporočilnih hotenj, ampak želi seči v bistvo problemov, jih odpreti in dati v razmislek gledalcu. Ni torej čudno, da je scenarist Miroslav Simić sam vzgojitelj v takem domu in da je sam Goran Marković, preden je posnel film, poslušal doživeti to življenje v domu. Film je zaradi verističnega ugotavljanja dejstev vse prej kot pedagoška moralka. Nasprotno. Ravnotežje med obema svetovoma, ki ga prikazuje Markovićev film, se mora izraziti kot angažirano vprašanje neodločenega dvoboja.

Drugo, kar je tipično za izhodišča mladih beograjskih režiserjev, je izvrstno poznavanje sodobnih svetovnih filmskih tokov in tudi Markovićev prvenec se temu ni mogel izogniti. Vendar pa bi bilo čisto neprimerno govoriti o epigonstvu ali posnemanju, čeprav so nekateri kritiki želeli prej videti film Let nad kukavičjim gnezdom kot Botra v posebni vzgoji. Ob tem pa so pozabili na avtentičnost življenja, ki ga prikazuje Markovićev film, in na avtentičnost njegovega sporočila.

Tretje, kar je značilno za mlade avtorje in kar se kot tipično razkriva tudi pri Markoviću je nov, ustvarjalnejši odnos do filmske igre. Ob njihovih režijah smo spoznali vrsto novih obrazov znanih igralskih imen: vrsto nenavadnih, pa značajsko plastičnih likov, ki so marsikdaj odstranili šablonsko masko z jugoslovanskega igralskega modela.

Markovićev film govori tudi skozi igro, ki mu je, kot je sam rekel, oden bistvenih elementov filma. Vse skupaj torej daje zaokroženo celovito filmsko podobo.

Konstantin Simonov je ruski pesnik mlade generacije, rojen 1915. leta. Njegove pesmi prelevata dva osnovna motiva: odpor zoper ceneni, plitvi optimizem in slutnja, da bo svet kmalu zajel vojni vihar. Ton njegovi poeziji pa daje neizprosni čut dolžnosti, bojna pripravljenost. Največji vrednoti zanj sta pogum in prijateljstvo.

Njegova pesniška dela so še: SUVOROVI, BOJ NA LEDU, FANT IZ NASEGA MESTA, RUSKI LJUDJE, DNI IN NOCI, ZAPISKI IZ JUGOSLAVIJE, idr.

ČAKAJ ME

Čakaj me in vrnil se bom.
Čakaj me vztrajno!
Čakaj, ko bo žalost zadal
rumeni dež!
Čakaj ob metežu sneženem,
čakaj ob žaru poletnem;
čakaj, ko drugih ne čakajo več,
pozabljeni ostali so včeraj.
Čakaj, ko pisem ne bo več
iz daljnega kraja,
čakaj, ko bo naveličanje
upe pregnalo ostalim!
Čakaj me in vrnil se bom.
Ne vošči dobrega tona,
ki vedo samo,
da nekaj že čas je izbrisati!
Naj verjameta mati in sin besedam,
da ni me!
Naj se prijatelji utrudijo,
ko ob ognju čakaje sedljo
in izpijejo grenkega vina
duši v spomin!
Čakaj! In skupaj z njimi
ne hudi izpiti!
Čakaj me in vrnil se bom
strahotam poslednjim navkljub!
Kdor čakal me ni,
pa naj reče: — Sračo je imel. —
Ne razumejo, ki ne čakajo,
kako sredi si ognja
s svojim čakanjem
ti rešila mone.
Kako preživel sem,
skrivnost naj bo najina, —
preprosto — edina si
čakati znala!

Prevedla: Danica Horvat

POGLED NAZAJ

Mimo je mesec april in rad bi spregovoril o določenih stvareh s filmskega področja, ki so opozorile nase (ali pa neopazno šle mimo) pretekle dni. Filmski spored je bil v Mariboru tak kot smo ga vajeni, ne pretirano dober, pa tudi ne izjemno slab — bil je pač tak kot ponavadi. Nekateri filmi so naleteli na zelo dober odziv pri publiku (Hopsasa v postelji, In to je Amerika, King Kong . . .), je pa treba reči, da odlično ponazarjajo filmsko izobrazbeno raven naših gledalcev, kajti ti filmi vsekakor ne sodijo med antologijske. Toda raje bi se zadržal pri filmih, ki so bili sicer veliko slabše obiskani, a so zato na visoki umetniški ravni in nosijo v sebi neko humano poslanstvo.

Najprej bi se veljalo ustaviti pri „Dvajsetem stoletju“ Bernarda Bertoluccija, ki je sicer bolj subjektivno kot objektivno, toda zelo dobro, orisal neko obdobje v zgodovini sosednje Italije. Film so pri nas predvajali v dveh delih in meni se je to zdelo še kar smiselno, ker sta se oba dela med seboj precej razlikovala, če nikjer drugje, pa v hitrosti podajanja dogodkov, ki je bila v prvem delu veliko bolj umirjena in počasna — dogodki so se šele razvijali. V drugem delu pa, ko film doseže svoj vrh, se dogodki zavrtijo pred nami z bliskovito (vročično) naglico. Prvi del je bil sicer na trenutke dolgočasen in razvlečen, a je zato boljši, umetniško bolj dognan — prikaz življenja je pristnejši. V drugem delu smo pričre dogodkom bližjih našemu času, a so ti prikazani po moje manj pristno oz. preveč subjektivno in samosvoje.

Med dobrimi filmi, na sporedu v aprilu, je bila tudi „Hajka“ Živojina Pavloviča, ki pogumno in neskompulozno razsvetljuje pomembne dogodke iz naše polpretekle zgodovine (NOB). Tako dobrega filma na to temo že zelo zelo dolgo nisem videl, toda obisk je bil slab — vrteli so ga kratek čas in šel je mimo pravzaprav neopažen.

Tudi „Posebna vzgoja“ Gorana Markoviča pri naših gledalcih ni obudil večjega zanimanja. Škoda! Bil je vsekakor boljši od veliko gledanega, pa tudi kritiziranega filma Rajka Ranfla „Ko zorijo jagode“. Jaz bi se pridružil že tolikokrat izrečenim negativnim kritikam in bi istočasno priporočil odličnemu snemalcu Tomislavu Pinterju naj se raje preseli v tužino, kjer se bodo že našli režiserji, ki bodo znali izkoristiti njegov talent.

Preseneča pa v tem filmu (poleg izvrstne kamere), vsekakor tudi igra Jagodine sestrice, ki dokazuje, da so otroci v naših filmih tisti „element“, ki gotovo nikoli ne odpove!

Moja pozornost pa velja tokrat še posebno francosko švicarski „Čipkarici“ Clauda Gorette. Ta film bi si lahko delil prvo mesto z Dvajsetim stoletjem kot film meseca, če bi ga izbralil! V njem se srečujemo z velikim problemom današnjega človeka (še najbolj tistega v velikih mestnih okoljih) in sicer s problemom osamljenosti oz. nemoči prilagoditve nekemu okolju in ljudem.

Pamme, ki jo zelo dobro igra Isabelle Huppert, je taka mlada osebnost, ki ji je težko navezati stike z osebami nasprotnega spola. Ko pa se vendarle najde z nekim študentom, se stvar nekaj časa dobro odvija, a pozneje njen fant ni več zadovoljen z njo, z njeno skromnostjo, z njenim načinom življenja in gledanja na svet, izobrazbo in jo končno zapusti. Zapusti jo, ne da bi odkril njenega bistva: njene žlahtne, tenkočutne, razumevajoče in silno ljubeče narave. S tem, ko jo zapusti, se zanjo svet podre. Zboli. Sicer ne umre, kot bi bilo pričakovati, a življenje je zanj od slej le siva neskončnost — nikomur ni več potrebna; njeno življenje, življenje za enega samega človeka se tu konča.

Taka vase zaprta osebnost je v našem urbaniziranem svetu svojo življenjsko priložnost že zapravila, tega se tudi sama zaveda, krog se zapre.

Ob koncu se samo sprašujem ali ta izjemen film res ni zaslužil mesta v Mini Festu, ko bi kakšen drugi film gotovo ne sodil tja?

Branimir Gasparini

MALO ZARES, MNOGO ZA ŠALO (ODVISNO OD OKUSA)

AGMZ — sprašujem se, kdo je že slišal za to kratico. Pa četudi se zavedam, da je mnogo mladih, ki dobro poznajo mariborske „kletne“ ansamble. Uganili ste! Gre za eksperimentalno skupino, ki se je sredi januarja predstavila na drugi gimnaziji. Ansambel gimnazije Miloša Zidanška — s temi besedami je kratica razvozlana.

Kdo so njeni člani? Dijaki mariborskih gimnazij, kar v celoti ne ustreza naslovu: Andrej Tomšič — klavir, Andrej Cerar — klaviature in sintezijner, Martin Bajde — bobni, Mladen Delič — solo kitara.

Kako je vse to potekalo? Več ali manj mizerno. Ozvočenje sicer dokaj dobro, toda glasba, glasba . . . Čeprav gre za mlade, ki še niso našli samega sebe. Ne bi si smeli dopustiti nastopa pred „širšo publiko“ s tako malo glasbenega znanja. Morda le dva „napovedujeta“ prodor v sam vrh slovenske glasbe — čez nekaj let!

Spored: Vasja Eigner in Andrej Tomšič sta v duetu zaigrala dve (21) svoji skladbi, ostalo v stilu Andreja Šifrerja in Tomaža Domicelja. Vito Lužar je predstavil nekaj svojih pesmi, večina njih v Western stilu, ki pa bi dobro zvenele, če bi bilo ozvočenje nekoliko boljše. Tako pa . . .

No, in za konec še nastop v uvodu omenjenega ansambla, ki pa se še zdaleč ni proslavil. Nekam monotono je zvenelo vse skupaj, še posebej s strani klaviaturista, ki je poskušal vse mogoče in nemogoče finese. In potem še . . . Zmanjkalo mi je besed.

Vem samo nekaj: pred njimi je pot, polna kopriv!

KAJ JE VIDEL EZEKIEL?

Neznani leteči predmeti nam ne povedo prav ničesar o razumu drugje v vesolju, vendar pa dokazujejo, kako redek je na Zemlji.

(Arthur C. Clarke)

Pomudili bi se še lahko ob Dänikenovih virih za njegove dokaze. Kot smo že omenili, so to elementi materialne kulture, ki še (prav pogosto) niso našli pravega mesta v „zakladnici sedanosti“. Drugi njegov (pomemben) „vir virov“ pa so stari zapisi, epi...

Omejili bi se samo na biblijske dokumente.

Biblija kot knjiga je zbirka dokumentov, ki so jo bili napisali v časovnem razponu 1500 let različni pisci v posebnih položajih. Mnoge zgodbe so ne-izraelskega izvora. To so predvsem narodne in kulturne zgodbe, pri katerih pisca ne zanima sama vsebina, ampak to, kar je želel povedati.

Prav zaradi tega teologom ni tako važna izvorna legenda, ampak želja nekaj povedati, nekaj „kar je za tem“.

Däniken se zanima za vsebino.

Prav odkrivanje vsebine pa je silno zahtevno in zapleteno početje. Razen jezikovne in pojmovne analize, bi se moralo strašansko dobro poznati tedanje kulturno dobo. Če ne, postanejo kriteriji neobjektivni – torej: subjektivni. Če si ponazorimo z besedami: „Meni se zdi tako...“

Tolmačenj, kot jih podaja Däniken, teologi (seveda) ne morejo sprejeti. Däniken izhaja iz predpostavke, da religiozna duševna spoznanja ne morejo obstajati v stvarnosti. Če pa so, predstavljajo samo napačno tolmačenje drugih, to je tehničnih spoznanj. Toda religija je duševno dogajanje in občutek odvisnosti, ki

se ne more tehnično razložiti. Kasnejše krščansko spoznanje se popolnoma izvije kakršnemukoli racionalnemu tolmačenju, Däniken temu ne posveča nikakršne pozornosti...“ (Gunnar von Schkippe, iz Ali so bogovi bili astronomi? Znanstveniki razpravljajo o tezah Ericha von Dänikena, Stvarnost, Zagreb 1972)

„Leta tridesetega, četrtega meseca, petega dne, ko sem bil med izgnanci na reki Kebaru, so se odprla nebesa in zagledal sem božanske prikazni. (2) Petega dne istega meseca – petega leta, ko so odpeljali v izgnanstvo kralja Jojakima – (3) pride beseda Jahvina Ezekielu, Buzijevemu sinu, svečeniku v zemlji kaldejski, na reki Kebar. Name se je spustila roka Jahvina...“ pričenja svoja poročila srečanj z bogom Jahvo starozaveznih prerok Ezekiel. (Prerok v biblijskem smislu – po najbolj verjetnem temeljnem pomenu besede „nabi“ – pomeni poklican glasnik. Grška beseda „profetes“, prerok pomeni v prvi vrsti ne tiste, ki prerokuje prihodnje stvari (dogajanja), ampak človeka, ki govori v imenu nekoga drugega. Preroki so po Bibliji ljudje, ki jih bog imenuje za svoje glasnike. Prvi in največji prerok stare zaveze je Mojzes – bil bi naj nek „prototip“ Jezusa Kristusa. Nato sledijo še mnogi drugi: Samuel, Natanu, Ilij, Elizej... Ezekielu bi časovno lahko omejili s propadom Jeruzalema in južnega kraljestva, kar je bil velik političen in religiozen prelom v izraelski zgodovini. Ezekiel je deloval v preganstvu (591–570) v Babilonu. Živel v mestu Tel Abibu na reki Kebar v Kaldeji. Star bi naj bil približno 30 let, ko je začel opisovati „videnja“ – v času zadnjih prerokov bi naj imel okoli 50 let. Izhajal je iz vplivnega dela izraelske

družbe, dobro je poznal trgovske in kulturne razmere celega Bližnjega Vzhoda – vključno z Egiptom. Njegova „videnja“ je moči prebrati v Njegovih prerokov, Stara zaveza.)

Na podlagi teh poročil, „ki so se mu kot znanstveniku v začetku zdela pretirano interpretirana s strani Dänikena“, je Josef F. Blumrich, vodilni strokovnjak pri NASA za konstruiranje, rekonstruiral vesoljsko ladjo, bolje: leteči krožnik, ki bi naj pristal na naši Zemlji. Njegov zaključek: takšno leteče telo bomo sposobni skonstruirati šele čez nekaj desetletij... Kot zanimivost: po končani raziskavi je potencial pri NASA koleša tega vozila. Model je odlično prestal poskuse v zračnem tunelu, kjer so raziskovali njegovo aero – dinamičnost. (Več o tem se lahko prebere v knjigi J. F. Blumricha: Otvoriše se nebesa, Stvarnost, Zagreb 1973).

Bajke in mite, ki se kot ustno izročilo prenašajo iz roda v rod, ne bi mogli kar tako označiti kot popolne izmišljotine. Nastale so v času primitivnega zaznavanja zgodovine in opisovanja narave, ko še ni bilo ostre delitve med analitičnim razumom in doživljanjem življenja.

Bajkam ne gre tako „zaupati“ kot jim zaupa Däniken, vendar bi se bilo treba zamisliti ob treh motivih, ki se v njih velikokrat ponavljajo: opis božanskih učiteljev, predstave o obstoju krilatih prednikov (angelov + glasnikov) med ljudmi in bogovi ter težnja zemeljskih vladarjev, da je njihov izvor dan od boga ali božjih učiteljev.

NAMESTO ZAKLJUČKA

Leta 1965 so ribiči blizu obale Brazilije opazili neznani leteči predmet, ki se strmo padal proti njim. Tik nad vodo se je sunkovito dvignil in – razletel. Njihovih pripovedi ni nihče jemal resno. Le dr. Olaf Fontes (bojda eden največjih južnoameriških strokovnjakov, poznavalcev s tega področja) ni mislil tako kot večina. Natančno je izprašal ribiče o dogodku, ki so mu bili priča. Ponovili so mu zgodbo. Pokazali so mu tudi obalo, v bližini katere se je vse to zgodilo. Potem,

ko je preiskal obalo, je našel predmete težke okoli 100 gramov neravne površine in sive metalne barve, ki pa na dnevni svetlobi menjavajo barve: rdeče – modro – zeleno – rumeno. Brez poltonskih prehodov.

Koščke je dal v kemično analizo v laboratorije v Braziliji, USA, Japonski, Franciji in Argentini. Po petih letih raziskav, so se zaključki raziskovanj glasili, da predmet prav gotovo ni z našega planeta, ker je obdelava predmeta neznan naša tehnologija, saj še ne znamo proizvesti 100 % čistega magnezija. Izključuje pa se tudi meteoritski izvor, kajti v meteoritih se nahajajo samo oksidi in karbonati magnezija; v naravi pa se prav tako ne nahaja čisti magnezij.

Za vse tiste, ki bi radi natančneje pogledali še marsikatera vprašanja, ki smo jih lahko tukaj samo nakazali, navajamo vire, ki smo se jih posluževali; predvsem tiste, ki so nam dostopni v jugoslovanskih jezikih:

Erich von Däniken: Spomini na prihodnost (MK, Ljubljana 1969), Nazaj k zvezdam (MK, Ljubljana 1970), Sjetva u svemiru (Stvarnost, Zagreb 1974), Moj svijet u slikama (Stvarnost, Zagreb 1973), zbornik Jesu li bili bogovi astronauti?, redaktor Ernst von Khuon (Stvarnost, Zagreb 1972), R. L. Beals, H. Hoijer: An Introduction to Anthropology, third edition, Bart Winer: Življenje v starem svetu (MK, Ljubljana 1961), dr. Jakob Aleksič: Erich von Däniken in sveto pismo (Naše tromostovje, februar 1971, Ljubljana), Herbert Wendt: Tražilo sam Adama (Naprijed, Zagreb 1961), J. F. Blumrich: Otvoriše se nebesa (Stvarnost, Zagreb 1973), Biblija – stara in nova zaveza (Krščanska sadašnjost, Zagreb 1976), Sodobna ilustrirana enciklopedija (MK, Ljubljana 1967), Enciklopedija Leksikografskog zavoda (Zagreb 1961), Jacqueline Hawkes: Prazgodovina (Zgodovina človeštva, razvoj kulture in znanosti, prva knjiga, DZS, Ljubljana 1967), Marx – Engels: Izbrana dela v petih zvezkih (prvi zvezek, CZ, Ljubljana 1969), Johannes v. Buttler: Brže od svetlosti (Stvarnost, Zagreb 1973).

JAVLJA

KRANJ (poroča agent Janez Samoupravnik)

Zgodi se, čeprav zelo poredko, da bi delovna organizacija poslovala tako učinkovito, kot je to uspelo NEKI GORENJSKI OZD!!?? Ob koncu preteklega leta so se v tej NEKI OZD odločili, da razdelijo ostanek dohodka delavcem v obliki „plače“ (birokratski izraz za konkreten primer = nagrada). Pa se je izkazalo, da je bil ostanek dohodka tako mogočen, da je presegal pričakovanja delavcev, zato so si razdelili skupaj kar „15 plač“, da je bila vsota iz ostanka izčrpana.

Se zanimivost: prav v tej NEKI OZD (ime je namreč strogo tajno, ker ne želimo škodovati „samoupravni OZD v samoupravni družbi“ pri uspehu na tržišču) se samoupravni organi in družbenopolitične organizacije zelo slabo poznajo med sabo (načela delitve po delu imajo lepo pripeta v mapah in nič več...!)

Do zaključka redakcije nismo uspeli izvedeti, ali je ostalo še kaj dohodka za delitev 20. plače po načelih privatne lastnine.

To se je zgodilo v NEKI OZD, NEKE DRUŽBE (ja, ja, daleč na zahodu — Jugoslavije).

TORINO (dopisništvo ALLA Societa)

Akcija proti ugrabiteljem gospoda Alda Mora se nadaljuje po vsej Italiji. Poleg nekaj tisoč uradnih predstavnikov karabinjerjev in vojske sodeluje v iskanju sledov tudi več deset tisoč „neuradnih“ policistov, pripadnikov državne varnosti, vojaški agentje (celo iz Izraela, ZR Nemčije in Velike Britanije) itd.

V času pravega obsednega stanja v Italiji so komunisti izredno aktivni v boju proti terorizmu. „Močna“ KP Italije je resnično zelo močna le na papirju, mogoče še v vzklkih, v dejanjih pa je kljub večmilijonskemu članstvu ostala na začetku akcije. To vse bolj kaže na vlogo številik namesto subjektivne vloge človeka v družbenem sistemu. Jasen program gotovo še ne pomeni revolucije! Pri odkrivanju teroristov pa prijatelji „iščejo“ prijatelje in

nič več. Nekaj gnilega je v svetovnem gospodarskem in političnem sistemu. A kaj?

BEOGRAD (poseben urad Kate—Krah)

V Beogradu so ZE uspeli ugotoviti, da so družbena sredstva, namenjena za znanstveno-raziskovalno delo, v večini primerov le „mrtev kapital“ (odkritja na papirju). Zato se odvisnost združenega dela od tuje tehnologije še nadalje krepi. Jezovi lepe besede mnogih vodilnih sicer zadržujejo, ne preprečujejo pa odprave polkolonialnega ali celo kolonialnega odnosa tujih firm do našega sistema.

Približno 12.000 znanstvenih delavcev v več kot 1000 institucijah ni sposobno opreti napredka na svoj razvoj in lastne izsledke, zato ker znanstveno-raziskovalne integracije v združeno delo ne poznajo.

Se vedno nas pestijo stare bolezni: veliko raje kupujemo licence ali celo staro tehnologijo, kot da bi se odločno zavzeli za razvojno pot na lastnih temeljih.

Domača znanstvena dela pogosto prodajamo v tujino, da lahko kasneje kupujemo licence, kar je veliko enostavnejše?!?

NIŠ (vest dopisnika dr. Zdravka Zdravkoviča):

V SR Srbiji načrtujejo nov republiški samoupravni sporazum, ki naj bi uredil vsa odprta vprašanja v zvezi s stažiranjem študentov medicine. Odslej naj bi potekalo celovito obveščanje med medicinskima fakultetama v Nišu in Beogradu ter med zdravstvenimi domovi v notranjosti republike o diplomantih medicine in o prostih delovnih mestih. Iz sredstev SIS za zdravstveno zavarovanje naj bi posebej stimulirali kadre, ki bi delali na podeželju (v manj razvitih območjih). Omogočili bi jim tudi specializacijo v večjih središčih. Vredno posnemanja ni kaj, čeprav težko verjamemo da bo to lahko realizirano zaradi premočnega patriotizma v večjih mestih.

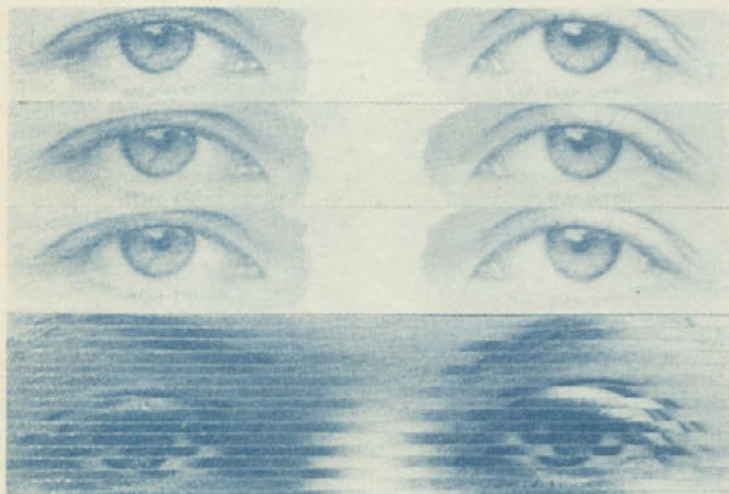
JAVLJA

Pa smo skrenili. Poslušajte mladino, ko si izbira bodoči poklic... in štipendija? Ja, če mi pripada, bom že dobil kakšno republiško, mogoče od izobraževalne skupnosti, iz Titovega sklada, iz enega od skladov pa gotovo.

Vse gotovo, le iz proizvodnega združenega dela — industrije, rudarstva, gozdarstva, kmetijstva in prometa ne. Tam je bolje pustiti sklada za štipendiranje polne kot pa tvegati. Ustreznije je ostati brez štipendije kot pa dobiti štipendijo od „umazanega delovnega mesta“.

Sedaj mi šele postaje jasno, zakaj imamo pri nas toliko „belih ovratnikov in kravat“. Pa vedno več jih jel Joj, kam bi del?

P E R I S K O P

DRŽAVNO (družbeno) GOBEZDALO

UTRJUJEMO INDIVIDUALNO SAMOUPRAVO!?
ZAPIRAMO RESNICO (INFORMACIJE), ODPIRAMO MAL-
VERZACIJE!?

EDINA NELICENČNA STVAR NA YU TRGU:
SAMOUPRAVA!?

NAJVEČJI SOVRAŽNIK SAMOUPRAVNIH DEJANJ: GOBE-
ZDARSKO FRAZERSTVO!?

IMV NOVO MESTO: ZGLED TUDI ZA „SODOBNE
SAMOUPRAVNE ČUDEŽE“!?

IMPORT IZ:

YU

ZDA
nevtronske
bombe

SZ
sveta
pisma

JAPONSKE
kemični
kamikaze

HONGKONGA
kitajski
kondomi

EXPORT ZA:

ZDA
delegatski
jedrski
reaktor

ALŽIR
Sadatova
slika

BOOM

SZ
revija
Start

ZR NEMCIJA
delovna sila

Drugi veliki slovenski hram učenosti za področje „produkcije“ gradbenih strokovnjakov VTO gradbeništvo na visoki tehniški šoli v Mariboru je v zadnjem obdobju tako napredoval v aktivnosti, da je študentom (članom ZSMS in ZKJ) uspelo svojo obvestilno tablo v avli VTS trikrat prelepiti po dolžini in širini. Toda makroplakat ni vabil mladine, niti komunistov, še manj prikazoval kongresno slovesnost; prikazoval je preprosto povabilo za tisto skupino ljudi, ki napravi enkrat letno ob tem času veliko parolo: pred nami je GRAD-BENIADA (in to v Črni gori).

Navali narode vsaj enkrat letno.

Frontno delo mladine na VTO pa komu kaj mar!

Da je združeno delo zelo slabo zainteresirano za potek izobraževanja (pogosto je povezava le v finančnih sponah), da nima izdelanih kadrovskih planov (niti kratkoročnih in srednjeročnih), je že dolgo znano. Vemo tudi to, da se uporabniki niso najbolje izkazali v tripartitem sistemu na univerzi. Da pa tega nismo vedeli, da so ob koncu mandatnega obdobja na visoki tehniški šoli delili darila za dosedanje delo v samoupravnem organu sveta VDO le UPO-RABNIKOM za njihov „izredni“ prispevek k napredku v delu na šoli, ni ob današnjem sistemu informiranja na univerzi nič čudnega.

Čudno je le to, da se poslovodni organi na šoli predobro zavedajo, od kod pritekajo sredstva za pedagoško dejavnost — za njihov kruh, le ob določeni primerih.

Zanimivo za Celjane in ostale: VEKŠ — oddelku v Celju — so ponudili zanimivo varianto: predavalnico za poslušanje predavanj bi lahko dobili študentje tudi 8 km izven mesta (v gostilni!)

Zakon o združenem delu tako

Zakon o delovnih razmerjih drugače

Upokojeni in SE ZAPOSLENI starčki tudi drugače

Brezposelna mladina pa zopet po svoje — tako in drugače

Imamo velik deficit stanovanj

Imamo veliko črnih gradenj

Imamo celo prazna stanovanja

Občane, družine in druge z več stanovanji

Vendar je vse to boljše kot prenašati birokrate, ki manipulirajo z dokumentacijo in stanovanjskim potrošnikom.

Lepe spodbude, ni kaj !?!

Občan Luka Tobakar je stikal za vžigalniki po trgovinah. Pa ni našel ustreznega in zato se je odločil za UVOZ. Po letu in pol je sicer zbral 182 soglasij o uvozu od različnih pristojnih organov. No, sedaj pa je pri številki 254 obupal in raje nehal kadiati, zato pa misli le še na tiste KRATE V BIROJU!

Ali rabi Slovenija dve pravni fakulteti, ne vemo — ne vedo niti tisti, ki bi to morali vedeti, zakaj bi se potem s tem še mi mučili. Vemo pa to, da je imela prvo fakulteto Ljubljana in da je Maribor še nima. Mogoče še to: prvo industrijsko mesto z gospodarsko ekspanzijo je bil Maribor, pa ni več!

Nauk: Uprava upravlja industrijo, le-ta pa uprave ne more industrializirati!